

૧૧.૧૪

હસદખોરોને હદીયો

યાને

ખુલ્લા પત્રોને રદીયો

નકરો લાહોલ લિખ અય ખામખે હઝીય તહરીર
 યા અલી અર્થ કર અય ફિત્તે વસવાસે કરી
 મજહરે કયઝે ખુદા, જાને દિલે ખતમે રસુલ
 ફિખ્લમે આલે નબી, કામખમે ઇજાઝે યદીન.

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર :

નુરમહામદ બે. મહાત્મા.

આરતી ૧ લી.

નકલ ૫૦૦૦.

૧૯૨૮

22234

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૧૩૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દસદજોરોને દદીયો

વિષય ૫૭૨૪ : ૨૪

“ પ્રસ્તાવના. ”

ફ અમ્મલ લાડીના આમતુ બિલ્લાહે વ એઅતસમુ બેહી,
ફસ યદબોલોહુમ ફી રહેમતમ મિન્હો વ ફઝલ વ યહદીદુમ એલા
એરાતુલ મુસ્તકીમ. (કુરઆન કરીમ)

ભાવાર્થ:-અને જેઓ ખુદા ઉપર ઇમાન લાવ્યા છે, અને તહેને
દ્રવ્યાર્થો વળગી રહ્યા છે, તેમને પોતાની રહેમત અને “ફઝલ”માં જલદીથી
દાખલ કરશે, અને તેમને તે “સેરાતલ મુસ્તકીમ” સત્પથનો રસ્તો બનાવશે.

જોના લેટર લખનાનાઓની ઇચ્છા, જે નામદાર ઉપર લેટર લખાણ
છે, તેનીજ પાસેથી જવાબ મેળવવાની ઇચ્છાએ લખાએલો છે, એમ અમારે
માનવું પડે છે અને નેનો જવાબ તે નામદાર પાસેથી મેળવવાની તેમની
અભીલાષા હેય એ બનવા બેગ છે અને તે જવાબ ખીજને આપવાનો
અધીકાર નથી, એમ પણ કહેવાને કાંઈ બદાર પડે! પણ તે ક્યારે? કે તેણે તે
નામદારને અંગતજ સવાલો પુછ્યા હોય અને તેમાં અમોને સહાયવામાં
આવ્યા ન હોય, તો તેની ઇચ્છા વાજબી ગણાય. અમો જાણીએ છીએ કે
માલાના હાજર ઇમામ એચ. એચ. નામદાર આગાખાન સાહેબનો સખ્ત
અમારી કામ સાથે ધાર્મિક રીતે કાંઈપણ ન હતે તો આ લેટર લખવાનું
કારણ ઉપરથીત થતે નહીં લેટરના લેખક જે જે કારણો જણાવ્યા છે, તેમાં શબ્દ
શબ્દમાં અને પેર પેરેઆફમાં અમારા ધર્મ સીદ્ધાંતની વિરૂધ્ધતા અને અમોને
અજ્ઞાન અથવા અધવાન અને જનુની ચીતરવામાં આ લેટર લખનાર અંચકાણા
નથી. તેથી અમારા મન પર થતા આઘાતને લઈ અમોને અમારા ધર્મ અને અમારી
જમાતના બચાવ ખાતર નાખુશી સાથે સત્ય દર્શન માટે કલમ હાથમાં ધરી પડી
છે, જોકે અમો જાણીએ છીએ, કે હસદખોરો અવારનવાર અમારી યાત્રી
અને અમારા મધ્ય ભૂમિ ભૂતરાજીની ને વર્તમાનકાળમાં ને જ
તેઓની આદત માફક દીલના ફફેલા કોડમા વિના નાખુદ થનાર
અમોએ કલમ શા માટે હાથમાં ધરી છે? એ એક સ્વાલ ઉત્તર
તેના જવાબમાં અમારે એટલું જ કહેવું બસ થશે કે આપન લેટરના કે
કની ઇચ્છા ભૂતકાળના ઇતીહાસકારોની યુક્તી માફક એક વધુ યુક્તી અ
પએરવી એટલા માટે અછ રહી છે કે દુનીયાની નજરમાં અમો જે સીદ્ધાંત
છીએ, તેને ઉતારી પડી, અમારા હૃદયમાં વસવસો નાખી અમોને અમા
નામદારથી વિખુટા પાડવઠ્ઠી એક મહાન બાજુ રચાઈ રહી છે.

આજનો અમલ એણે એ રીતે કર્યો છે કે અમે ભુત્રતાં ન હોઈએ તો તેણે
ઓપન લેટર દરેક ભાષામાં છપાવી આપી ઇસ્લામી આલમમાં અમેને હક્ક
વાડવાનો જીવંતોડ પ્રયાસ કર્યો છે. જો કે અમે નર્ચીત છઈએ કે તે પોતાની
ધારેલી ખોટી આશામાં ફાવે તેટલી તેનામાં હેશીવત હોય. બદકારો ફાવશે એમ
અમારૂંમાનવું હરગીજ નથી. સાચા ઇમાનદારો પોતાના આઠાથી વીખુટા પડે એમ
એનું માનવું હોય, તો તે એક સ્વપનવત વાંચ્યા સ્ત્રીને બાળક ઉત્પન્ન
થવા જેવું ગણાય. તોપણ સુજ્ઞમાં રોજ ખોલનારા એટલું તો કરી શકે કે
એના લેટરનો જવાબ વાંચનારાઓની સમક્ષ સ્પષ્ટ રીતે ન આપવામાં આવે
તો જરૂર અર્ધદગ્ધ ઇમાનદારોને વસત્રસાની જાળમાં ફસાવવાને સાધનકારક
મધ પડે તેટલા માટે અમારે આ અણુમધ્ધીત પ્રયાસ કરવો પડ્યો છે

અમારા પીરો જાણે છે કે દરેક ઇમામોનાં વખતમાં ખાશીએ ઇમામની
આલમમાં વસત્રસો ઉત્પન્ન કરતા આવ્યા છે અને કરશે તેથી તેઓએ અમારી
શાહી બંદગીમાં સીલસીલેવાર ઇમામોનો વીરદ કરવા બલામણુ કરી છે,
જે બલામણુનો અમલ તો કાયામત સુધી થનાર છે

ને અમારી ઇમાદતે શય જો મારફતી બંદગીમાં ઇસમે આજમનો પવીત્ર
પાઠ આપી રહ્યાની ઉચી તાલીમ આપી છે, કે જેથી અમારા હાથમાં ઇમા-
મોનું દામન સદાકાળ સુધી રહે કે જેથી અમે પરાગંદા થન જોએનાં
ઉપર ઇમાદનો ખોફ ઉતરેલો છે, તેઓનાં રસ્તે પડી નહીં જઈએ પણ સેનાતલ
મુસ્તકીમ (રાહેરાત) પર મુસતકીમ રહી ખુદાની ખુશનુદી હાસલ કરીએ.
એ બંદગીઓ અમારા હાથમાં એક મજબુત હથીયાર છે, એ ઓપન લેટર
શખનારાઓને સ્વિકાર્યા વિના છુટકો નથી.

● છેવટે આ પ્રસ્તાવના પૂર્ણ કરવા અગઉ એક ખુલાસો કરવાની જરૂર
રહે છે તેની પણ ચોખવટ સાથેજ કરી દઉં છું. કોઈ કદાચ સંગલ કરે કે
જવાબ આટલો મોડો કેમ? પ્રથમે મ્હારે કબુલ કરવું જોઈએ કે અંગ્રેજી
ભાષાથી બંધુરનો પરિચિત નથી, એટલે સ્વભાવિક રીતે મ્હને બીજાઓનો
રહો, પણ ગત માર્ચ માસમાં જેવો એના સુજરાતી અનુવાદ
માં આવ્યો કે માત્ર ૨૪ કલાકમાં મ્હેં આ જવાબ તૈયાર કરી
માવિક છે કે તેમાં કેટલીક ભુલો રહી ગઇ હોય, તો વાંચકો
માર અહણુ કરી સેવકને ઉપકૃત કરશે

‘અનિવાય’ કારણો તથા મ્હારી કેટલીક રોકાણોને લઇ, આ
કાશનમયે અનિચ્છાયે દીલ થવા પામી છે, છતાંયે મ્હને આશા
રા માંડો પ્રયાસ મ્હારા દીનખંધુઓનાં સહકારને પાત્ર થશે, એ
કત વીરમીસ.

(વસ્લામ.)

લી. મહાત્મા.

“યા અલી મદદ.”

હસદખોરોને હદીયો

યાને

ખુલ્લા પત્રનો રદીયો ?

લેખક:—નુરમહામદ જે. મહાત્મા.

અમારા આકાએ નામદારને ઓપન લેટર લખવાની રજા લેનાર કહેવાતી ટોળી હીમત સહીત બહાર આવવા માટે પોતાને બંધકર માગ ગ્રહણ કરવાનું માને છે. તેથી તેઓની હીમત ઉપર અમને હસવું આવે છે. પરંતુ તેઓ અમોને દુર્ભાગી માની અને અમારી શોચનીય દશા દરજાવી અમોને હીણ લગાડવાની તેઓની પંચેરવાંથી અમોને અનંત દુઃખ થાય છે. જોકે દુર્ભાગ્ય દશા તો અમો તેઓનીજ માનીએ છીએ, કે આટઆટલા વરસના ઇસ્માઇલીઓ સાથેના સંબંધ છતાં ઇસ્માઇલી શીલસુરીથી તેઓ અગ્રાત રહ્યા તેથી તાબુખા થાય છે. અને વળી તેમાં શેખીબચાં શબ્દો એ ઉચારવામાં આવ્યા છે કે અમોએ વિચારપૂર્વક બંધકર પગલું ભર્યું છે. અને તેઓને ઇસ્માઇલી શીલસુરીની ધાસ્તીના ચરચરાટથી જૂતકાળનાં બનાવો કે—જે ઇરાદાપૂર્વક ઇસ્માઇલી આલમને બદનામ કરવા દુશ્મનો તરફથી લખાએલા ઇતિહાસના બનાવો—નું સ્મરણ તાબું થતાં હાથને લકવા મારી જાય છે. પણ તેઓ એટલું જાણતા નથી કે, જેઓ શીલસુરીના જાણકાર હોય, ધર્મ શું વસ્તુ છે. તે સુમજનાર હોય, નફસને વશ નહીં થનારા હોય, તેઓ કદી પણ કુર પગલું ભરે નહીં. અમોને અમારા અમીરલ મોમનીન હજરત અલી અલયહિસ્સલામે કર્તબ સહીત સબક આપ્યો છે કે અમુ ધીન આસ અમારા આકાની પહેલવાનીની પરિક્ષા લેવા યુદ્ધમાં ઉતરયો. તેમાં તે શીકસ્ત પામ્યો મોલા તેની જાતી ઉપર ચડી

તેને કતલ કરવાની તૈયારીમાં હતા. તે અમારા આકા ઉપર થુંક્યો. અમારા આકા તરતજ પોતાની બુલશીકાર ફેંટી દઈ તેની છાતી ઉપરથી ઉતરી ગયા. તે તમારી જેમ તાબુખ પાડ્યો કે, મારા જેવો હડહડતો દુશ્મન અને મેં તેનું અપમાન કર્યું, છતાં મને છોડી દેવામાં કેમ આવ્યો? તેના સવાબના જવાબમાં અમારા મૈલાએ ફરમાવ્યું કે અમો નહિસ ખાતર કોઈને દુશ્મન ગણતા નથી. જેઓ ઇસ્લામને નાબુદ કરનારા છે, તેઓજ અમારા દુશ્મન છે. જેઓને આવી તાઅલીમ મળી હોય, તે ઇસમાઇલીઓ હીચકારાના ખુનમાં હાથ રંગેજ નહીં. તમો એમ સમજો છો કે. અમો આ ઓપન લેટરથી બહાદુરી સહિત પહેલ કરીએ છઈએ અને તેમાં અમે આ બાઈકર માર્ગ ખોળ જાતીના ભગ્ના અરથે ભરીએ છીએ. તેના ઉત્તરમાં અમો તમોને કહીએ છીએ કે તમો અસહાએ કહફની માફક એક ગારમાં નીંદાવશ છો. કારણ કે, ઇ. સ. ૧૯૧૭ માં અલીભાઈ દેવરાજ ચીચોડાવાળાએ તેમજ તે અરસામાં રાધાકૃષ્ણ, કે જે પંજાબમાં એક ઇસમાઇલીનો દાવો કરતા હતા તેઓએ સખ્તમાં સખ્ત બાબામાં સવાલો સાથે ઓપન લેટરો લખ્યા હતા. તમોએ તો કંઈક સુધારા વધારા સાથે તેનું અનુકરણ કરેલું છે. રાધાકૃષ્ણ ઇસમાઇલીઓના સમાગમમાં મુબ્બ સુધીમાં બે વખત આવી ગયો. તેમ અલીભાઈ દેવરાજ હજુ સુધી અમારા સમાગમમાં છે છતાં અમો એવા અગ્નાનો પર દયા લાવ્યા સીવાય વીશેષ કંઈ આહતા નથી. તો પછી તમોને કાંઈ શીદાઈ અધારામાં પછાડે, તેવી બીતીના સ્વપ્ના બગૃત સ્થિતિમાં કેમ આવે છે? તેથી અમો તાબુખ થઈએ છીએ.

શીદાઈઓ મચ્છરનો શીકાર કરતાજ નથી. શીદાઈઓ છીપના ખોખાને માટે સમુદ્રમાં જીપલાવતાજ નથી. શીદાઈઓ મણી વગરના સર્પને પકડતા નથી. શીદાઈઓ જ્ઞાની અને પોતાના ધર્મ પર મુસ્તકીમ રહીને પગલું ભરનારાઓ હોય છે. શીદાઈ ઇમાનદારો પોતાના ઇમામની બૈયત લેતી વખતે શુદ્ધ અંતઃકરણથી પ્રતીજ્ઞા લે છે કે આકા! તારી સફમાં અમેને આમેજ કર. તેને માટે અમારો જાલ, અવલાદ, અને જાન, જેના ઉપર અમારો હક હોઈ શકે, તે તારા કદમોમાં અપણુ કરીએ છઈએ. તેઓ ફક્ત રાહે રાસતની ઇચ્છા રાખે છે. જેઓ પોતાના રાહબર પર સીદક દીલથી ઇમાન લાવ્યા છે, તેઓ ધર્મથી વેગળા બધ સડેજ નહી.

શીદાઈઓ કદી પણ દુન્યવી સત્તાથી ડરતા નથી. તેઓ પોતાની જાતની પરવા કરતા નથી. અવલાદ કે માત્રની પરવા કરતા નથી. તેઓ તો ફક્ત અસ્લાહ-

થીજ થરથરે છે. તેઓ પોતાના પરવસ્ત્રીગાર ઉપરજ નાઝોનખરા કરે છે. તેઓ બીજાની મદદ માંગતા નથી. ફક્ત અસ્લાહનીજ મદદ માંગે છે અને અસ્લાહનીજ રાહમાં કુરબાન થાય છે. તેઓ બહીકણના લોહીમાં હાથ રગદોળી, પોતાને હીયકારને સાબીત કરવા ચાહતા નથી ને એ વીર બીજા ને શીઘ્ર વીરનો સાંમનો કરે. તમારા જેવા નમાલાઓજ અંધારામાં પડેલા એકાદી યુમનામજ ફરતા ફરે.

વિદ્વાન મિત્ર ! તમે લખો છો કે, અમે એક મોટી ટાળીની લાગણી પ્રદર્શિત કરીએ છીએ. તે અમે માનવાની આનાકાની કરીએ છીએ, છતાં એકથી વધુ તમારા મતને મળતા હોય, એમ તો અમે માનીએ છીએ, તેથી અમે જે જે જવાબો આપીશું, તે બહુવચનથી આપીશું, તેથી તમારે ખાતરી રાખવી. પણ અમને અફસોસ થાય છે કે તમે તમારી ટાળીવાળાઓને બહીકણ અને હીયકારા ગ્રહીત કરી તેઓનું હડહડતું અપમાન કરો છો. તેથી અમને આશ્ચર્ય થાય છે.

મિત્ર ! તમે અમારા આકાને એક તરફ જોગ્ય જાતી સાથે જોડો છો, સારે બીજા તરફ હજારો અલી અલેવહિસ્સલામ જે અરબની ભૂમીમાં અસલ નિવાસ કરતા હતા, તેના વંશમાંથી દાવાની સાથે સંબંધનો ઇન્કાર કરી વળી પાછા આલમોત તરફ ઇશારો કરી, કીયા બુઝર્ગના વંશમાંના ચીત્રવાની શેખી કરો છો. તો પછી શું દરેક જોગ્યો આલમોતથી ઉતરી આવી તે વંશવાળાઓએ હિન્દુસ્તાનમાં વાસ કરેલો હોય, એમ માનો છો ? તમારા આવા લખણુનો હેતુ એટલોજ હોય શકે કે, તમે આડી અવળી વાતો કરી, અમારા નામદારને કીયા બુઝર્ગ જે ઇરાન પ્રદેશમાં થઇ ગયા તેમના વંશના સાબીત કરવા, અને તે પણ ઇતીહાસીક હવાલા વગર. દુનિયાને બીજે રસ્તે દોરવવાની તમારી નીચ કાશીશ છે. જો કે, અમે એમ તો માનીએ છીએ કે, તાતારી રાજકર્તાઓ અને અબ્બાસી વંશવાળાઓ તરફના ઇતીહાસકારોએ ઇરાદાપૂર્વક ફાતમી એલાહની હીસટ્રીનાં મોટા ફેરફાર કર્યો છે, એટલુંજ નહિ પણ તેઓએ એટલે સુધી જીવતોડ કાશીશ કરી છે કે, ફાતમી એલાહ દુનિયામાં હસ્તીજ ધરાવતી નથી, એવું દેખાડવાથી ઇસ્લામી આલમમાં શાંતીપૂર્વક પૂર્ણ સત્તા સહીત તેઓ રાજ્ય કરી શકે. નહિતો આલે નબી અને અવલાદે અક્ષીના વંશના એક પણ આળક હસ્તીમાં હોય તો ઇસ્લામી પ્રજા ફરી જશે, એવી તેઓ હર વખત ધાસ્તી રાખતા હતા. તેઓને ફાતમી અવલાદના પ્રભાવનાં ખ્યાલ-ગાહમાં પણ સ્વપ્ના આવતા હતા. તેઓ દેખીતી હીંમત સહીત તખ્ત પર બીરાજતા

છતાં તઓનો રાજ્યમૂળક ફાતમી અવલાદથી ચરચરતો હતો. તે માટે બની ઉમ્યા, બની અબ્યાસી અને તાતારીઓ રાત્રી દિવસ ફાતમી અવલાદની નસલને સદાકાળ દુનીયામાંથી નાબુદ કરવાના ફાંફા મારતા હતા.

બ્યારે, મક્કા, મદીના, સીરીયા અને મીસર સુધીમાં ફાતમી અવલાદની મહોબતનો જોશ પ્રગટી નીકળ્યો, અને ઠેકઠેકાણે ખુતબામાં ફાતમી અવલાદનાં નામો પોકારવામાં આવ્યા ત્યારે બગદાદનો હાકેમ, અબ્બુલ અબ્યાસ એહમદ કાદર બિલાહ મહા ચીંતાતુર બન્યો અને તેણે ઉલમાઓની સાથે મસલત કરી એવી યુક્તિ રચી કે, મીસરના શાહ હાકેમઅલી (હાકેમ બીઅમ્ર અલાહ) સલતનત ધરાવે છે, તેઓ ફાતમી અવલાદ નથી, પણ એક યહુદીની અવલાદ છે, તેવું જાહેરનામું તૈયાર કરાવી તેના ઉપર મોટા મોટા ઉલમાઓના ફતવાના દસ્કતો લઇને પોતાના વજીરોની સાધન (સહી) સહિત પેન્કલેટો બહાર પાડી આખી ઇસ્લામી આલમમાં જાહેર કરવાની તબવીજ કરી. કારણ કે ખુદ બગદાદમાં પણ ધણા ઇસ્લામીઓજ ખુતબા વખતે ફાતમી ખલીફાનાં નામો પડવા લાગ્યા હતા. જે અરસો હીજરી સન ૪૦૨ રખીજિલ આખરનો હતો તેની ગવાહી રખીરીટ ઓફ ઇસ્લામ અને બીજા પ્રતિપાસકારો આપી રહ્યા છે.

વળી પાછું એક બીજું તરકટ સન સીત્તીન વ અરબા જમાદીયુલ અવલમાં અબ્યાસી ખલીફા કાયમે હજરત મુસતનસીર બિલાહની ફાતમી અવલાદનો મુસલમાનોમાં વસવસો નાંખવા માટે, ફરી પએરવી ગ્યાણી છતાં સત્ય છુપુ રહેતું નથી. રખીરીટ ઓફ ઇસ્લામ પાતું ઝરપ થી ઝડર સુધીમાં ખુલાસાવાર લખ્યું છે કે ફાતમી ખીલાફતની જાહોજલાલી નહીં દેખી શકવાથી હસદખોરોએ તનતોડ કાશીશ કરી હતી. મકરેજ, ઇખ્તે ખલદુન, અબ્બુલ શીદા, જેવા તવારીખનવેશોએ તેઓની કાશીશનો ઇનકાર કર્યો છે. તેવીજ રીતે હલાકુખાનના વગર વજીર શીદુદીન જે તવારીખે ગુઝીદા, તવારીખે જહાંકુશા, અને જામે તવારીખ લખનાર હતા અને તે તવારીખ ઉપરથી બીજા તવારીખનવેશોએ જુદી જુદી તવારીખો લખી છે, તેણે પણ એજ નીતિ આદરી હતી.

હવે આપણે ઇન્સાફથી એટલું જ જોવાનું છે કે તવારીખોની અંદર ફાતમી અવલાદને માટે જે જે લખાણો થયાં છે તે લખાણો ફાતમી અવલાદના મોહીઓ તરફનાં છે કે દુશમનો તરફનાં? કામ પણ એમ કહી નહીં શકે, કે તવારીખો લખનારા મોહીઓ હતા. ઇસ્માઇલીઓની તવારીખ, અને ૧૧૭ વરસ સુધીની ભેગી થએલી લાઇબ્રેરી, જે આલમોતના કીલામાં હતી.

• ધરાવતી હતી, તે લાઇબ્રેરી મીસરની લાઇબ્રેરીની માફક હસદખોરાએ ભરમી-
 ભુત કરી હતી, કારણ કે તેઓને ધાસ્તી હતી કે, ઇસ્માઇલી સીધ્ધાંતોની અસર
 જે ઇસ્લામીઓમાં પ્રસરી તો અમારી હુકુમત નીસ્તો નાણુદ થઈ જવાની અને
 અમારી બાબુમાંથી ઇસ્લામી ટોળાવાળાઓ ખસીને ફાતમી અવલાદ સાથે
 મળી જવાના. તેથી હલાકુખાનના વજીર અને દરબારીઓ જે ફાતમી અવલાદને
 માટે સહ્ય હકીકત લખે, તો આદશાહના ગુસ્સાને પાત્ર થવાની મોટી ધાસ્તી
 હતી. પરિણામે તેને રાજી રાખવા અને દુનીયાને ઉંધે રસ્તે દોરવવા; ખોટી તવારીખો
 લખી છે. જે લોકોએ હસન બીન સખ્યાહને ખુની ધરાવતાં ખુદાનો ડર ખાધો
 નથી, તેવાઓ ખોટી તવારીખો લખી દુનીયાને જાસો આપવા પાછી પાની
 કરેજ કેમ? અમારી મીસરની જામે અજહરની લાઇબ્રેરી સુલતાન
 સલાહુદીને ભરમીભુત કરી જે માટે આખી દુનીયાના ઉલમાઓ અને
 શીલાઓદરો લાવ અફસોસ કરે છે, એટલુંજ નહીં પણ તેઓ એટલે સુધી કહે
 છે કે તેથી ગએલી ખોટ દુનીયાને કયામત સુધી પુરાનાર નથી.

તેઓએ ઇસ્માઇલીઓને નાણુદ કરવા જતાં આખી દુનીયાના ઇલમનો
 નાશ કર્યો, જે તેઓએ તેવું અચોગ્ય પગલું નહીં ભર્યું હતે તો આખી
 દુનીયા તેનો લાલ લઇ શકતે, એટલુંજ નહીં પણ ઇસ્લામીઓ આજે ઉંચી
 કોટીના બની જત તેમજ અમારી સામે પણ કોઇખી સત્તા સામનો કરવાની
 શક્તી ધરાવતે નહીં. અમારી લાઇબ્રેરીઓમાંથી હલાકુખાનનો વડો વજીર
 રશીદુદ્દીન ને બીજા ઉમરાવોની તવારીખ “રૌઝ તુસ્સફ” જામેઉ તવારીખ,
 તવારીખે જહાં કુશા, તવારીખે ગુઝીદીમાં અમારા ઇમામો માટે જે તવારીખ
 આમેજ કરી છે, તે તવારીખો એક બીજાની વીરુદ્ધ ને જુદી જુદી મતલબ
 ધરાવનારી હોવાથી દુનીયાની નજરમાં તેનું જુઠાપણ સાબીત થાય છે. એક
 ઠેકાણે હસન અલા ઝીકરીયા સલામ કીયાલુજ્જમના ફરજંદ મહમદના ફરજંદ
 જણાવે છે. ત્યારે બીજા બાબુ એમ લખવામાં આવ્યું છે કે ઇમામ કાહેરની
 જ્વજ (ઝોરત) અને મહમદની જ્વજ બનેને એક દિવસે પુત્ર જનમ્યા હતા.
 અને તે પુત્રો એક બીજાએ બદલ કર્યા હતા. જે વખતે હસન અલા ઝીકરીયા
 સલામે ઇમામતનો દાવો કરી અને શરીયતમાંથી ઇસ્લામીઓને મુકત કર્યો, તે
 વખતે ઇસ્લામીઓનું ટોળું ૪૦ લાખરનું હતું. તે વખતે મહમદે વાંધો લીધો કે
 અમે ઇમામની અવલાદ નથી, તેમ મારો ફરજંદ પણ ઇમામની અવલાદ નથી.
 ત્યારે બીજા તવારીખ એમ કહે છે કે, હસન અલા ઝીકરીયા સલામે ઇમામતનો
 દાવો કર્યો-ત્યારે મહમદની હસ્તીજ નહીં હતી. મહમદની ઝોરતે આપોકાર

જાહેર કર્યું કે, દાવો કરનાર નિઝારી અવલાદનો છે. તેથી તવારીખનવેશના ફનીયાને એમ ઠસાવવા મગિ છે કે, ઇસમાઇલી સીધાંત માફક ઇમામોને ફનીયાની તમામ ઓરત તેમ ઇસ્લામની રૂયે ગુલામની ઓરત હલાલ હોવાથી મહમદ ઇબ્ને કીયાને ફરજદ જન્મ્યો, તેનું નામ હસન પાડવામાં આવ્યું હતું. જોકે ઇસમાઇલી સીધાંત તવારીખનવેશના લખવા માફક હડહડતો જુદો છે, પણ ઇસમાઇલી સીધાંત-ખરેખર તો એવો છે કે-વગર ફનીયાકાફરેલી ઓરત અથવા મરદવાળી ઓરતની સાંધુ કુદરિથી જેવું, તે મહાન ગુન્હો મતામ છે. હવે તમે જો મનસાશી હો તો કહો લલા આવી હીસ્ટ્રીઓ ઉપર કાતખાર રાખી શકાય ? કારણકે તે હીસ્ટ્રી લખનાર હલાકુખાનના લાગતા વળગતા અને મોટા હોદ્દાઓ હતા તે વખતે ઇતિહાસકારો ખીન નહીં હતા. જેઓએ આ સમયની હીસ્ટ્રી લખી છે, તેમાં સનદ આ ત્રણે તવારીખ પરથી લેવાણી છે. બધી હીસ્ટ્રીઓ નિઝારની અવલાદથી ઇકનુતીન પુરશાદા સુધીના સીલસીલાને બાર સહીત મળતાપણું બતાવે છે.

(૧) ગુલઝારે શમ્સ (૨) કનઝુલ મનસાખ.

(૩) લીટરરી હીસ્ટ્રી ઓફ પ્રશિયા જલદ બે પહેલી-ખીજ.

(૪) ઇમ્પીરીયલ ગેઝેટીયર ઓફ ઇન્ડિયા. ઇ. સ. ૧૮૮૫ ની આવૃત્તી વોલ્યુમ ૩ પાનું પર.

(૫) હસન નીઝામીએ લખેલી ફાતમી દાવતે ઇસ્લામ.

હે રવાનાઓ મરદેજ ! આવા આવા તમામ સત્તા ધરાવનારાઓ લાગવગ-વાળાઓ અને સલતનતવાળાઓ પણ પોતાની તેમમાં ફાવી શક્યા નહિ, તો જેની હસ્તીની પણ કોઇને ખબર ન હોય, તેવો ફાતમી અવલાદથી યુઝ રાખી તેને મીટાવવાના ફાફા મારવા તે શું હિમાયતના પહાડ સાથે સર ટકરાવા જેવું નથી ? બ્યારે મોટી સત્તાઓ પોતાની કાશીશમાં નિષ્ફળ ગએલી આવ્યું જગત જાણી ગયું છે. છતાં તે ફાતમી અવલાદની સાથે એટલા કરનારાઓ પણ આવે હસ્તી ધરાવતા જોઇ અમોને તેઓની સમજ પર હાંસી આવે છે.

હે ખુનનાં ખાઓચીયાના દેડકાઓ ! આલમોતના મહાપુરષોને ઉતારી પાડવા માટે, તમો તેઓને ખુની વર્ણુવો છો તેથી અમોને તમારી સમજ પર હસતું આવે છે. હાથમાં સર લઇ કરનાર બહાદુર નરની કદર આવલાઓ જાણીજ શું શકે ?

લોક કરઝનના રાજ્યઅમલમાં બગાડના ભાગલા પડ્યા. બંગાલમાં અસંતોષ વ્યાપ્યો, દેશ સ્વતંત્રતા માટેની લડત તો લડી રહ્યા હતાજ, તેમાં આ અસંતોષે “અગ્નિમાં તેલ”નું કાર્ય કર્યું, અને દેશમાં અરાજકતાના પડકારો થવા લાગ્યા. હિંદના ઇતિહાસમાં ‘રાજદ્રોહીઓ(?)’નું યોગ્ય” બનાવવાનું પહેલું પૃષ્ઠ લખાયું, અને તેના છાંટા બંગાલ ઉપરાંત દેશના બીજા ભાગોમાં ઉડ્યા. લોર્ડ કરઝનની રાજનીતિએ દેશમાં જગાડેલી જાગૃતી તેના પછીના નરમ પ્રકૃતિવાળા શાહી પ્રતિનિધીના સમવર્માંયે ન સમી. હિંદી પ્રધાન મોર્લીમાં દેશે આશા બાંધી. દેશને મોર્લીમિન્ટો બંધારણ મળ્યું, સાથે અતિ કડક કાયદાઓ લેવાયા. અંશાંત વાતાવરણ મેરાતુંજ રહ્યું, અને નરમ પ્રકૃતિવાળા શાહી પ્રતિનિધી મિન્ટોને રાજ્યઅમલ પૂર્ણ થયો. પછી ઉદારનીતિ માટે પંકાયેલા કુશળ રાજ્યકર્મચારી હાર્ડિંગ આવ્યો. તેણે હિંદીઓને અપનાવ્યા. ૧૯૧૨ ની શાહી દરબારમાં શાહી હંદરાથી હિંદીઓને કંઈક શાંત પાડ્યા, અને એ ઉદાર ની ચાલ રાખી. કેટલકેને એ ન ગમ્યું, પૂર્વે યોગ્યતા ભોગ થતા બચેલા એ વાયસરાયને હિંદી રાજકારોબાર માટે અયોગ્ય કહેવા લાગ્યા, અને ‘ડીયનર’ જેવા પોલાદી પંજવાળાની એ પદ માટે ભલામણ થવા લાગી. માંદગીના બીજાનેથી ઉઠેલા વાયસરાય તંદરસ્તી અર્થે પ્રવાસે (દુર ઉપર) આ સમયે જોધપુરમાં હતાં. એ ચાર દહાડાના શિકારમાં અચ્છક પરિશ્રમ પછી પોતાની અશક્તિનો આ દૃષ્ટાંત આપી એ ઉદાર રાજ્ય ધુરંધરે નિખાલસ ભાવે અને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં હિંદીઓનાં વિરોધીઓને ચીમકી લગાડતા જણાવ્યું કે, મહારી ઉપર કેટલાકોએ ગેરસમજથી યોગ્ય નાખ્યો છે. બીજાઓ પણ રાજદ્રોહના માટે કારાગૃહ સેવી રહ્યા છે. આજે તેઓ તમારી નજરે રાજદ્રોહીઓ છે, પરંતુ ભવિષ્યમાં સ્વતંત્ર હિંદનું ઇતિહાસ લખનારાઓ એજ રાજદ્રોહીઓને દેશભક્ત લેખશે, અને તે યોગ્યજ બશે. મહારી ઉપર યોગ્ય ફેંકનારાઓને છું એજ દૃષ્ટીએ નિહાળું છું, અને મહારી ઉદાર નીતિના વિરોધીઓને કહું છું કે આજે ત્રણ ત્રણ દહાડાના શિકારના પરિશ્રમ પછીયે, જોવો તેવોજ તાજેજ છું. આવે મહારી સાથે કાર્ય કરવા ને પછી કરે વાતો! આ શબ્દોમાં લોર્ડ હાર્ડિંગના જોધપુરના બાપણુનો લગભગ પરિપૂર્ણ ભાવાર્થ છે. શબ્દશઃ તરજુમો નથી પણ એમાં રહેલી ભાવના અસુલ્ય છે. દેશ કે દીનનાં માટે પોતાના પ્રાણની કૌંમત જે જન કંઈ વીસાતમાં ગણે નહીં તેને કયો દેશબંધુ ધર્મવાળો ખુનીની ઉપમાં આપવા બહાર પડે? જો કે તે કાયદાની નજરમાં ગુનેહગાર કરતા પણ હોય, પણ ખુદાની નજરમાં તે ગુનેહગાર છે કે કેમ તે

ઈન્દ્રિય ધરાવનાર ઇસ્લામી આલમમાંથી બહાર પડશે નહિ આલમોતના યોધા ઉપર તીરસ્કાર ઉત્પન્ન કરાવવાના કાર્કા મારનારાઓએ “કીલુ માણેક” તરફ દ્રષ્ટિ કરી છે? ને કરી હોય તો કેવી રીતે કરી છે તે સ્પષ્ટ જણાવશે?

અલખત્તા શીદાઇઓએ સુલતાન સલ્જુકીના વખતમાં, પોતાની કટારનો ઉપયોગ કર્યો હોય, તો તે ઝેરદસ્ત્રામી બાદશાહ ઇસ્લામનો કદો શત્રુ હતો. તેથી તો તાતારીઓએ બુઝ્ઝ ખાતર એવી હીસટ્રીઓ ઉત્પન્ન કરી કે તેઓએ ઇસ્લામીઓમાં પણ પોતાની સત્તાને ઝેરઉપયોગ કર્યો હતો. અમો તેવી હીસટ્રીને તીરસ્કાર સાથે પથ્થર પર પટકોએ છીએ.

જગતમાં પ્રાચીન કાલથી યુધ્ધો થયાં અને તેમાં એક પક્ષે ખીજ પક્ષનો સંહાર કરવામાં પાપ માન્યું છે ખરું? પૂરાતન કાલની વાત બાબુએ મૂકી આપણે આજના ઝમાનાનો ઇતિહાસ લઈશું, મહાન વિગ્રહમાં મિત્ર રાજ્યની પ્રજાએ જરમન આદિ દેશના લશ્કરોને શત્રુ માની માતબૂમી માટે પોતાનાં દેહાર્પણ કર્યો જ્યારે એજ દ્રષ્ટી બિંદુએ Fatherland માટે મિત્ર રાજ્યોના કૃત્યોને કાળાં ચીતર્યાં. બન્ને પક્ષ એકજ ઉદ્દેશથી પ્રેરીત હતા, અને બાવી ઇતિહાસ લખનારાઓને એનો નિષ્પક્ષપાત ન્યાય કરવાનો રહ્યો. ઇસ્માઇલીઓને તો એવી પરિસ્થિતિમાં કામ કરવાનું હતું, કે જેની જોડે જગત ઇતિહાસમાં મળવી મુશ્કેલ છે; તેઓ સત્ય સાર જુઝળા એટલે તેઓએ જે વીરતાભર્યાં કામો કર્યાં છે, તે અમરજ રહેશે, ભલે પછી વિરોધીઓ ઉપર જણાવ્યા. દૃષ્ટાંત પ્રમાણે શત્રુઓ ગણી કાળા ચીત્રે.

હે શત્રુવટમાં છાકટા થએલાઓ! અમારા ઇમામોના આલમોતના શીદાઇઓ ઇસ્લામના શત્રુ હતા. એમ કહેવાનો મતલબ તમોને બદમાશોની હીસટ્રી દોરવે છે એમ અમો માનીએ છીએ અને તમો એ ઉપરથી સાબીત કરો છો કે અમારા ધાર્મિક સીધ્ધાંતમાં, પ્રાથમિક ને મૌલીક શિક્ષણ નથી. પણ તમોને જરા મૌલીક અને પ્રાથમિક શિક્ષણવાળાઓ તરફ પણ દ્રષ્ટિ કરવી ઘટે છે, જેને તમો પાકા ઇમાનદાર સમજો છો અને તેઓ જે સીધ્ધાંતનું પાલન કરે છે, તે સીધ્ધાંતથી ઇન્દ્રિયે રૂઢાની હાંસીલ કરી “મુદકે શીરદોશ” જનારા માને છો: જેઓ રોજ રાખતા હતા. નિમાજ પડતા હતા, બપોરનાં આલીમનો દરજ્જો ધરાવતા હતા: જેની હમાએલમાં રાત દિવસ કુરઆન રહેતું હતું: તેઓએ કરબલાના મેદાનમાં અમારા ઇમામે દો બહાંથી શું સબુક કરી. ઇબ્ને મુલજીમ નહેરવાનની લગાઇમાં એક ઇસ્લામી તરીકે પુરે જોર શોરથી લડ્યો અને જે મોમીનનો દાવો રાખતો હતો અને

ધ્યાનદત્ત અદા કરતો હતો તેણે મોલા અલીથી શું વફાદારી કરી? શું તમે તેઓને તેવા સ્ત્રીદ્વાંત અને સાધન વડે, સાચા ઇસ્લામીઓ ગણ્યા હો? અમે તો એમ માનીએ છીએ કે આખી ઉમર રોજ અદા કરે, પંજગાના નિમાજ ચુકે નહીં દર વરસે હજ કરતો હોય, જકાત આપતો હોય છતાં જ્યાં સુધી પોતાના મુરશીદની પએરવી અદા કરતો ન હોય, તે મુસલમાન છતાં મુનાફક છે. એમ અમેજ કહીએ છીએ તેમ નથી પણ આખી ઇસ્લામી આલમ તેનો ઇનકાર કરશે નહિ. ઇસનાઅશરીઓ પણ માને છે કે જે મુજતેહદની તકલીફ ન કરે તેની ધ્યાનદત્ત હરામ છે. છતાં જેમ ઘી વિનાનો કંસાર એક ઝટ માણસ પસંદ કરે તેમ ઇમામ વગરનો ઇસ્લામ તમે પસંદ કરવા નીકળ્યા છો તે જોઇને તમારી સમજ ઉપર અમેને અફસોસ છુટે છે. તમે કહો છો કે, ઇસ્લામ એક અદલાહને માને છે. અમે એક અદલાહને ઝોટલે કે જે અદલાહ છે, તેને એકજ માનીએ છઇએ. અદલાહને એક નહીં માનનાર જે અગ્નજ-લથી બીજી નહીં ઉપમા હોતો, અમે જરૂર તેને આપતે. અદલાહને અમે સર્વ શક્તીમાન, સર્વજ્ઞ માનીએ છીએ.

ખુદાઈ કીતાબોમાં પછી કુરઆન હોય, ઇન્જીલ હોય. ઝબુર હોય કે તૌરેત હોય, તેના જમાનામાં તેની ઉમત તેને ન માને અને શ્રદ્ધા ન રાખે તો રાહે રારત પામી શકે નહીં એમ અમારું પૂર્ણ માનવું છે, કુરઆનમાં અમારી પુરી શ્રદ્ધા છે. કુરઆન ઇસ્લામીઓ વચ્ચે એક પવિત્ર સખક દેનારી મહાન ક્રિતાય છે. ઝકાત તો શું પણ સાથે ખુમ્સે આપવાને અમે બંધાએલા છઇએ, તેની સામીતી તમે અત્યારે જુમાયુમ મારો છો, તેજ છે. અમે ઝકાત અને ખુમ્સ આપીએ છઇએ, તે તમારી આંખમાં ખુંચે છે તેને અટકાવવા માટેનું આ તમારું પગલું છે. એમ તમારો ખુદેલો પર વાંચનાર રહેજે સમજી શકશે. શું અમે ઝકાત કે ખુમ્સ આપતા નથી? તો પછી અમેને તમે ખુદાઈ એહકામને નહીં માનવાવાળા ચીતરી ઇસલામીઓને ઘોખે દેવા ચાહો છો? રોજ અને હજનો અમે ઇનકાર કરતા નથી. પણ તેનેથી શું ફાયદો હાંસલ થાય છે, તે જોવું જોઇએ જે અમે બરાબર જાણીએ છીએ. તે હકીકતની વાત છે. જે માણસ ઇસ્લામમાં રહી, ઇસ્લામી હકીકત ન જાણે તો પછી પોપટને બીસમીલ્લાહ પઝાવ્યા જેવું ગણાય. તે માટે અમે રોજ અને હજ કઇ રીતે અદા કરવી અને નહીં કરવાથી ખુદાની ખુશનુદીમાં શું “નુકસ” આવે છે તે સમજો? ફક્ત સરીયતની પએરવીથીજ ખુદાને મલાતું હોય અથવા મુશલમાની ગણાતી હોય તો તમેને મુઆરક-આકી હકીકતી નજરે

ઈન્દ્રીઓના રોજ અને પવિત્ર દીલ જે (કાવ્યબા શરીર) ગણાય છે. તમારા જેવા શીતનાખોરો એ નીચામતોમાં શું સમજે કુરાનમાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે અઘ્લાહ પાકે રસુલીઘ્લાહ સ. અ. વને જણાવ્યું હતું કે જેઓ કે માર્ગે છે, તેઓ ત્હારી તરફ જોનાર નથી. જો કે તું સત્ય માથે દેખાડી રહ્યા છે.

હે અકલંદાર શીરસ્તાના રીસ્તેદારો! તમે મીશનરીઓના ખાતાના અનુભવી નથી, તેથી અમેને અફસોસ થાય છે. મીશન ડીપાર્ટમેન્ટ એક જુદું જ ખાતું છે અને તે ડીપાર્ટમેન્ટના અમલદારો જ્ઞાન શાસ્ત્ર યા હદીસ, અને કુરઆન, આઘ્યત્ર, મસનવી, યા હીન્દુ શાસ્ત્રના જે અભ્યાસીઓ હોય તેને પોતાના ખાતામાં આમેજ કરે છે. તેમાંથી જે કુરઆને શરીફ, હદીસે નખવી, “તવારીખે શીલશુરી” “તવાસીએ અંબીયા”ના જાણનારાઓ હોય છે, તેઓને ઇશાબતના કામમાં રોકે છે. ત્યારે જેઓ જ્ઞાન શાસ્ત્ર જાણે છે અને તરીકત ને હકીકતમાં પ્રવીણ છે, તેઓને ઇસ્માઇલી જનતામાં વાયઝ કરવા મોકલે છે. અમારા આકા તો વરસે યા એ વરસે એક કે એ મહિના અમારામાં વજવાટ કરી પાછા ખીજા મૂલકમાં સિધાવી જાય છે ત્યારે તમે શા આધારે કહી શકો છો કે, મીશનરીઓને અમારા આકા સૂચના આપે છે કે પ્રાર્થના ને મારીજ થવી જોઈએ. અમે ઇસ્માઇલીઓ પ્રાર્થના અલ્લાહની કરીએ છીએ. જે અલ્લાહ જગતનો ઉત્પત્તકર્તા છે. અમે નુર પરસ્ત છીએ. જુસ્મ પરસ્તી, કાગળ પરસ્તી, ખુત પરસ્તી, કે કબર પરસ્તીને અમે હરામ સમજીએ છીએ અમારા પીરોએ અમેને એવી ઉચી તઆલીમ આપી છે જેથી અમે ખરાબર અમારા અલ્લાહને ઝોળખી શકીએ છીએ, ને પ્રાર્થના કરીએ છીએ. ઇસ્લામની ઉચી તઆલીમ કે જેથી અમારો રૂહાની આત્મા અલ્લાહની ઝોળખાણુને સમજી શકે તેવું ઇલ્મે રૂહાની પ્રાપ્ત કરવા માટે ઉચામાં ઉચી અમારા પીરોએ પવિત્ર ઇસ્લામી તઆલીમ આપી છે. તે તઆલીમનો વારસો અમારી ભરીખની અવલાદને પણ તા કયામત સુધી રહેનાર છે અને રોજે હજ્રમાં અમે અને અમારી અવલાદ અમારા ઇસ્મામની સફમાં ઉભી રહીને અલ્લાહના દીદાર નસીબ કરીશું પણ જેઓ આ દુનીયામાં આધિજાં છે. તેઓ રોજે હજ્રમાં કદી પણ પોતાના માહાપુખનાં દીદાર કરવાને નસીબવંત થનાર નથી કારણ કે તેઓ તો આખરતમાં પણ આધિજા રહેનાર છે.

વ મનકાન ફી હાઝાહેર આમાં ફુલુવફીલ આખરતે આમાવ અઝલો સબીલા.

(બની ઇસરાઈલ આયત ૭૨.)

જેઓએ દુન્યાવી સલતનતને માટે ઇસ્લામીઓને સલતનત માટે આપસમાં લડાવી મારવાની પએરવી કરી હોય, જેઓ ઇમામે મુખીનની હસ્તી દુનીયામાંથી નાબુદ કરવાની ઝંખના રાત દિવસ ગાખતા હોય, જેઓએ ઇસ્લામની અંદર ઇસલામને પરાગંદા કરવા માટે ખીદમત દીનપ્રતિદીન ધુસાડી હોય. તેવાઓને કોઈપણ સાચો મુસલમાન ઇસ્લામનો ખેરખાહ માની શકે ખરા ? અને તેવાઓ કે જે ઇસ્લામને મહાન હાની પહોંચાડે, તેવા મુનાશીફાને શીદાઇઓની શમશીરનો અને ઇસ્લામી યોધાઓની બહાદુરીનો સ્વાદ ચખાડવામાં આવે તો શું કોઈપણ સાચો ઇસલામી તેને ગાઝીની ઉપમા આપ્યા સિવાય રહી શકે ?

હા ! દુનીયાના બુખ્યાઓને તે ન રૂચતું હોય અને તેને માટે ઇસ્લામી યોધાઓને ખુન્ની ચીતરી પોતાની બેવકુફી બહાર કરી હોય, તો આખી ઇસ્લામ અને ખુદા તેના વિચારને મળતા થાય. એવા વિચાર કરનારાઓને શું ઉપમા આપવી તે ઇસ્લામી સીકશનરીની બહાર છે.

હે દમિસ્કના અમીરના વડા વઝીર ! તમે આજે ઇસ્લામ, ઇસ્લામ, ઇસ્લામની બુમો મારી રહ્યા છો અને જેખીમઓ તમારા સાથે બુમો મારી રહ્યા હોય તેના વડાઓને ઇસ્માઈલી પીરોએ (હતયુશ પીર અરદીને) પોતાના ચાન વડે, કબરપરસ્તી, હુતપરસ્તી અને શક્તીપરસ્તી છોડાવી આજે ઇસ્લામના દાયરામાં દાખલ કર્યા છે. છતાં તેઓની કલમ તેજ અહેસાન કરનારા મહાન પુરૂષને માટે અશ્ચીબરી ભાવનાથી લખવામાં આવે છે, તેથી અમેને અનંત દીલગીરી થાય છે. જેને એ પણ ખબર નથી કે ઇસ્લામ અનાદી કાળથી છે. હઝરત મહમદે (સ. અ. વ) આખર જમાનામાં ઇસ્લામને તાજેતર કરી, ખુદાની ખલકતને રાહેરાસ્ત ચલાવવા ઇસ્લામની પવિત્ર તઆલીમનું ઉંચું શીક્ષણ શીખવ્યું અને જે કોઈ તેના જ્ઞાયામાં આવ્યો તેને નવજીવન રેડી ઇબ્રાહીમ સખાવત ને હીમાયતનો પવિત્ર પાઠ શીખવ્યો.

હે સવાલના કરનારા વિદ્વાનો ! હાજીખીખીના કેસ વખતે કુરઆને સામે-તનો સવાલ પુછવામાં આવ્યો હતો. તેથી બુખ્યાની આપનારા બાણતા હતા કે કુરઆને સામેત અમારા આકાના ઘર ઉપર ઉતર્યું છે અને તે રાસેખલ-શીલ હદમ છે. તેથી તેની નજર નાતેકુલ કુરઆન ઉપર જવાથી તેવા અખદા ઉચારમાં હોય તો તેમાં વાંધો શું હોઈ શકે ! જેમ સીફરીનની લડાઈ વખતે ફરેખીઓએ ધ્વજ ઉપર કુરઆન રાખી મોખીનોને ઝાંસામા નાંખવાની વત્રણ કરી હતી. પણ ઇબ્રાહીમ માલીક હસ્તરે તેની પરવા નહીં કરતાં કુર-

આને નાતેક માટે પોતાની સમશીર ચાલુ રાખી હતી. જેથી તમારા જેવા કુર્યાને સામેત ઉપર મોહીત થનારા ખારજ થઇ ગયા; પણ જેની દ્રષ્ટી કુર્યાને નાતીક ઉપર રહી, તે સાખીત કદમ રહ્યા. તેવીજ રીતે તે વખતે પણ મોમીનોને ફરેજ દેવા તેવો સવાલ પુછવામાં આવ્યો હતો. મોમીનો જાણે છે કે, કુર્યાને સામેતનું શિક્ષણ રાહે ફરતગારી માટે છે. પણ કબરો પર પડીને સવાજ મેળવવાની ઇચ્છા રાખનારાઓને તે મખારક હતો અમો સાચા મુસલમાનોને કુર્યાનની તખાલીમ આપનાર અમારી સામે કુર્યાને નાતીક છે. તેથી તે સવાલનો જવાબ બનવા જોગ છે કે તેઓને ઉઠાવનારોજ આવ્યો હોય.

હે વિદ્વાને મન! આખી ઇસલામી જગત જાણે છે કે કુર્યાન ઝેર ઝખર વાળું અસલ નહીં હતું. અને ઝેર ઝખર ખલીફા હાફેઝના વખતમાં નાંખવામાં આવ્યા હતાં જે ઝેર ઝખરમાં જરા પણ ફરક પડે તો તેની મતલબ બીજીજ થઇ જાય. માટે ફેરફાર નહીં થાય તેવા ઝેર ઝખર સાથનું કુર્યાન બનાવતા અલખતા વરસો લાગે તે સહેજે સમજી શકાય તેવું છે.

હે વિદ્વાનોનો દાવો કરનારાઓ, કુર્યાનમાં ઝકાત ત્રિષે જે આઝા કરવામાં આવી છે, તે મરજીયાત નથી, પણ ફરજીયાત છે, તે પણ તમો જાણતા નથી પણ તમોએ જે ઇસલામી કીતાબો વાંચી હતે તો “ખુમ્સ”ને સુધી નહીં જતે. અમો ઇસમાઇલીઓ જકાત અને ખુમ્સ બન્ને મળીને સેંકડે સાડાખાર ટકા આપીએ છીએ. પણ તમોએ જે ૫૦ ટકાની ગપ ઉઠાડી છે, તેજ સાબિત કરે છે કે, દેખરૂપી કુમાડથી તમારી આંખો ઇસલામી કીતાબો વાંચવાથી બંધ રહી છે અને તેથીજ અમોને માનવાને કારણ મળે છે કે તમો ઇસમાઇલી મઝહબના કેવા ખેરખાહ છો તે સ્પષ્ટ સમજાય છે. અમો તો અમારા આકાએ નામદારને આબૂષણ અને ઝવેરાત જે અરપણુ કરીએ છીએ, તે અમારી પ્રેમભરી લાગણીને વંશ થઇને મરજીયાત બેઠ કરીએ છીએ. ફરજીયાત અમારા પર છેજ નહીં.

હે જ્ઞાનીઓના દાવો કરનારાઓ, તમારી જ્ઞાનચક્રુથી એ પણ વિચારવું જોઇતું હતું કે ચાર કલાકની અંદર લખો રૂપીયાનો પ્રવાહ જે પુરૂપના પગ આમળ ચાલી નીકળતો હોય, જે પુરૂપના હીદારને માટે લખો માણસો રૂળવળતા હોય, જેના ચક્રુમાં લખો માણસોના માથા નમાવવાની શક્તી હોય તેની શક્તીન તોલ પર કાંઇક વિચાર કરવો ઘટે. છતાં બળી ગએલા જગર તેવું સમજવાની શક્તી ગુમાવી બેસે તે બનવા જોગ છે. જેઓને તમો અજ્ઞાન સમજો છો, અને આખી ઇસમાઇલી આલમને અજ્ઞાનતાના ખાડામાં

સખડતી જાણો છો, તે આલમ સાથે બ્યન્હારીક, નૈતિક, કામ પાડી જૂઓ. તે તમે પરિક્ષા કરી શકશો કે તે તમારાથી ચડીયાતા છે કે નહીં? જેઓએ દરેક ધર્મના પુસ્તકોનો અભ્યાસ કર્યો હોય, જેઓ વિધર્મીઓ સાથે ડીબેટમાં કામીયાબી પામતા હોય, જેઓ રાજકીય કુશળતા ધરાવતા હોય, જેઓ વેપારી આલમમાં મહાન મરતબો ધરાવતા હોય, તેઓને અજ્ઞાન કહેવાની ધૃષ્ટતા બતાવાનો તમેને હક જ શું હોઈ શકે? છતાં અમે ઉદાર દીલ સાથે તમેને એટલા માટે માફ કરીએ છીએ કે તમે પૈસો એજ પરમેશ્વર અને આખી જગતમાં પૈસાથીજ સુખ મનાય છે, તેવી અધમગતીવાળાને અમારે માફ કરવું જોઈએ. કારણકે જેઓની પાસે લખો રૂપિયા હોવા છતાં તે રાત દિવસ પૈસાનાજ પુજારી અને સખાવતમાં એક મોટા જેવું મીડું હોય, તેના માટે દયા છુટવા વીના રહી શકેજ કેમ?

હે અમારા હીતશત્રુઓ! શું તમે એમ માનો છો કે અમારો ઇમામ અમારી આત્મીક ઉન્નતી સીવાય બૈયત આપતી વખતે આર્થિક, બ્યન્હારીક, અને અધ્યાત્મીક, ઉન્નતીના જોખમદાર તરીકે વચન આપ્યું છે?

હે ધર્મને જાણનારનો દાવો કરનારાઓ, ઇસ્માઇલીઓ હસ્તક ચાલતી સંખ્યાબંધ સ્કુલોમાં વારસીક લખો રૂપિયાની ગ્રાંટ મંજૂર કરવામાં આવી છે. તેથી અમે અમારા આકાએ નામદારનો અહેસાન માનીએ છીએ. જો કે અમે તેવી ગ્રાંટ લેવાને હકદાર નથી. અમારે અમારા પગ પરજ ઉભું રહેવું જોઈએ છતાં તેમની કરમ બક્ષીસનો લાભ કમલાએ અમારી આર્થીક સ્થીતીનો વીચાર કરીને ડગમગતા દીલે સ્વીકાર કરવાની ફરજ પડી છે, પણ અમે રાત દિવસ ચાહીએ છીએ કે અમારા હાથે અમારા કામી બાળકો ઉંચામાં ઉંચું શિક્ષણ લઈ જગતની પ્રજાની હરોળથી બે ડગલાં આગળ વધે, એટલુંજ નહિ પણ અમારા હસ્તક આખી દુનીયાના નિરાધાર બાળકોની બેઠાવ વિના અધ્યાત્મીક અને સાયન્સીક તાબલીમ આપવા અમે સામર્થ્યવાન થઈએ એવી અમારા પરવરદીગાર પાસે અહોનીશ પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

એ પુત્ર પરિવારની કદર કરનારાઓ, અમે તમેને ફરીફરીને કહીએ છીએ કે અમે તે જનાબના જીસમાની પુત્રો નથી. અને અમે માલીએ છીએ કે તેવજુના જીસમાની પુત્ર થવાનું અહોમાઝ અમારું હતે તો, અમે પણ તેવજુની માફક યુરોપમાં આનંદ મેળવી શકતે. તે ખુલ્લું છે કારણ કે તેમના જીસમાની પુત્ર પ્રીન્સ અલીશાહને લાડ લડાવવામાં કંઈ પણ ક્યાસ હોય એવું કંઈ પણ કહી શકશે નહીં.

મા કાના મોહમ્મદન અથવા અહમ્મદન મિન રેજાલેકુમ વલાકિન
રૈસુલિલ્લાહે, (સુરએ અહઝાબ આયત ૪૦)

(મોહમ્મદ તમારામાંનો એક પુરોનો બાપ નથી, પણ ખુદનો
પયગમ્બર છે.)

તમે પોતાને કુરાને સામેતના માનનારાએનો દાવો કરો છો અને પોતાને
શુધ્ધ ધરલામી હોવાનો દાવો કરો છો, ત્યારે આ ઉપલી આયત તમે કેમ
ભૂલી ગયા? અબ્બયબી તો એ છે કે ‘દરેક ઉમ્મતનો રહેમર, તેનો રહાની
પિતા છે, પણ જરમની પિતાનો સબ્ધજ નથી થઇ શકતો વળી

અબ્બયબીયા અવલા બિન મોઅમ્મનીના

(પયગમ્બર મોમેનોને પોતાના જીવ કરતાં વધારે ઝોલા (માન્ય) છે.)

કારણ કે જે જે તેના લલા અને ફાયદા માટે છે, તે સિવાય કંઇપણ
બીજું તેમને ફરમાવતા નથી. ઉમ્મતના વર્તમાન અને લવિષ્યના સુખને માટે
તેઓ વધારે આતુર હોય છે, અને આ કારણથી ઉમ્મતને તેઓ વધારે વહાલાં હોવા
જોઇએ, અને તેમના ઉપર ઉમ્મતે અત્યંત પ્રેમ રાખી અતિશય માન આપવું
જોઇએ? શું તમે એ જાણો છો? રાત્રના અંધકારમાં આચડતા તમારા જેવા ચામા
ચીડીયાઓ સુરનો પ્રકાશ ક્યાંથી જોઇ શકશે

ગર ન બીનદ બરોઝ રાબપરહે ચરમ ચરમે, આફતાબ રા ચે
ગુન્હા?

એ ફજેત વિચારના ફાજદારો, જે તમેએ દાઉદ પયગમ્બરની જાહો-
જલાલી નજરે નિહાળી હતે તો, અમે માનીએ છીએ કે તમારો અંતર-
આત્મા એક પેગમ્બર તરીકે તેવજીને માનવાને સાફ ઇનકાર કરતે. શું તમે
પયગમ્બરોને અને ઇમામોને ફકીર ધારી બેઠા છો? જે તમારા મોહતાબ
બની તમારે આશરે જીવન વ્યતીત કરે તેવાઓનેજ ઇમામ માનવાની તમેએ
મોનાપોલી લીધી છે? એ તો ખરું છે કે તેઓ દરવેશી ઘર છે, પણ બીખારી
નથી, તેઓ ફાકા કશી કરી જાણે છે. તેમ સલતનતના સરદાર પણ છે. તેઓ
આખી જગતને બોધ દેવા શક્તીમાન છે. પણ તેઓ બીજાઓનો બોધ લેવા
સરખાએલા નથી. તેના માટે ખાત્રી કરવી હોય તો વાંચો “ફઝાઅલે સુરતઝરી.”

હે હુબાબોના દીદારી, અમારા આકાએ નામદાર અમેને આત્મીક
ઉન્નતીના પવીત્ર પાઠોનું ઉચ્ચ શીક્ષણ એવું આપે છે કે જેના એક અણમાત્ર
જેટલું અંશપણ તમારા જેવા દુન્યવી તાલીવના ઇચ્છીને અને વિદ્વાનોને સ્વપ્ને

પણ પ્રાપ્ત થઈ શક્યું હોય. જે અમો ઉંચી સંસ્કૃતી પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છી રાખીએ તો આણુ જમાનામાં એવા બહોળાં સાધનો છે કે, તે શિક્ષણ અમારી બુધ્ધી અને પુરુષાર્થ વડે પ્રાપ્ત કરી શકીએ, પણ અમો ઇસ્લામીઓ એટલા એવાંસી છઠ્ઠાએ કે હિન્દમાં અમારી સાત કરોડ જેટલા ઇસ્લામી જનતામાં તમોએ લખેલી બાળાઓની માફક અમોએ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું નથી. તેનું કારણ અમારા તામુખી ઇસ્લામીઓ ઉલમાઓ પર નેખમદારી આવી શકે, અમારા ઇસ્લામીઓમાં ઉંચી તાલીમને માટે સૈયદ આહમદ બણી બળતરા કરતા હતા. છતાં પંજગાનાવાળા અને રોજાઓને અદા કરનારાઓએ તેવણને માટે કુક્રનો ફતવો આપ્યો પણ શુક ખુદાના કે અમારી હિંદની ઇસ્લામી આલમ જગૃત બની છે. અને ઇસ્લામીઓમાં કેળવણીનું નવજીવન રેડાણું છે માટે ઇન્શાઅલ્લાહ ! થોડાં વરસો નહીં વીતે કે અમારી આખી ઇસ્લામી આલમ વીજળી વેગે, કેળવણીમાં આગળ વધી તમામ સાથે પોતાનું નાવ હંકારવા સામર્થ્યવાન થશે. કારણકે અમારા હાલના ઉલમાઓ-માંથી તામુખીની ભેત, બુજવાની અણી ઉપર છે, અને અમો ખુદ પાસે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે અમારી ઇસમાઇલી ઇમ અમારા ઇસલામી બંધુ-ઓની સાથે સાથે કેળવણીમાં આગળ વધવા શક્તિવાન બને.

એ કહેવાતા વિદ્વાનો ! શું તમો એવો એકપણ દાખલો આપી શકશો કે ઈંગ્લીશ કેળવણીને માટે અથવા બીજી કેળવણીને માટે ઉત્સાહ ધરાવનારાને અટકાવવા માટે એકપણ ફરમાન બહાર પડેલું હોય. અમો નામદારશ્રીની સ્કોલરશીપથી ડાકટરી પદવીએ પહોંચેલાઓને બતાવી શકીશું. જે તમો અટકાયતવાળું ફરમાન ન બતાવી શકે તો તમો શા ઉપરથી કહી શકે છે કે અમોને ઉંચી કેળવણીથી એટલા માટે અચાત રાખવામાં આવ્યા છે કે જેથી આરથીક ઉત્તરીમાં હાની પહોંચે. શું તે તમારું વાક્ય હજાહજ હેરીલું અને તદન મગજ ભ્રમણાનું કારણ નથી ? જે તમો મુસલમાન હો તો તમારે જે આયત પર સદા ધ્યાન રાખવાની જરૂર રહે છે.

“અલ્લા લાઅનુલ્લાહે અલ્લહ દૈમિલ કાઝેબીન.”

(અર્થ—ખુદા લાનત કરે છે જુદા બોલવાવાળા ઉપર.) અમો તામુખ મધ્યે છીએ કે તમો ઇસ્લામીનો દાવો કરવા છતાં ઇમામે અને પયગમ્બરના નામોથી આટલી છીટ શા માટે ધરાવો છો ? અમારી રોજા દી બંદગીમાં અમો પીરો અને ઇમોમોનાં નામો લઇએ છીએ. તે તમોને નહીં રૂચતાં, નીમાજમાં સલવાત સાથેની બંદગીનું બાન વટીક તમો ધરાવતા નથી. શું તેમાં હજરત

મહામહા અને તેની આલ ઉપર સલવાલ પડવામાં નથી આવતી? તમેને એ પણ ખબર નથી કે, રૂકુ અને સુબુદમાં જે સલવાલ પડવામાં ન આવે તો પહેલી નીમાજ ખાતલ ગણાય. શું એ તમેએ ચીરાગે હીદાયતમાં નથી વાંચ્યું?

જે કોઇ ઇસલામી પોતાના વડીલોના રૂઢ અરથે કપડાં, અગર ફરનીયર કે દાગીના જે મસજીદમાં અપેણુ કરતા હોય તો, તેવી વસ્તુએ વેચવા માટે મસજીદના મુતવલીએ અથવા સેક્રટરીએ ખીજે ઠોકણે વેચવા મોકલવાનો રવૈયો છે તેવું ખતાવી શકશે? અમે છાતી ઠોકીને કહીએ છીએ કે અહીંજ (મુ'અઝ)માં તમારા જેવા વિચારવાળાએ અમારાથી છુટા પડી જેઓ અલાહેદી જમાત ચલાવી રહ્યા છે, તેઓને પુછી જૂઓ કે તેવી વસ્તુએ તમે કયા લીલામખાનામાં મોકલો છો? જે તે તમેને એજ જવાબ આપે કે અમે જમાતને મોલાવી સદરહુ વસ્તુ વેચી તેનાં નાણાં ઉત્પન કરીએ છીએ તો પછી અમારા ઉપર અને અમારા ઇમામ ઉપર તમારો આક્ષેપ નબી શકે ખરો?

હે અકકલના ધારાપુરીના હીરાઓ! જેની નજરની સામે વારસીક લાખો રૂપીયાના ભોગે ઇશ્તાઅતનું કામ ચાલુ હોય, જે કામના કાર્યની પ્રસંશા મસ્લામના ઉલમાએ સુદ્ધાત કરતા હોય, જે કામને માટે ઇસમાઇલીયો શત્રુઓ વચ્ચે બળી મરવામાં સુદ્ધાત આનંદ માનતા હોય, જે કારણને લઈને જે કામના ઉપર બાળહરણનું હડહડતું તોહમત મુકાતું હોય, ને જેના માટે અહલે હુનુદના પંડીતો વ્યાકુળ બની રહ્યા હોય, તેવા ઇશ્તાઅતના કામને તમારી ચક્ષુ જોઇ ન શકતી હોય, તો પછી દસ કે પંદર હજાર માઇલ સુધી તમારી ચક્ષુ જોવાને માટે આંધળી માનવામાં આવે તો તેમાં કોઇપણ આનાકાની કરી શકે? તમે એટલું પણ જાણતા નથી કે હજરત રસુલ (સ. અ. વ.) આખી દુનીયામાં બોધ દેવા નીકળી પડ્યા હતા? છતાં આજે અહલાહની મહેરબાનીથી ૪૦ કરોડ મુસલમાનો હસ્તી ધરાવે છે. તેવીજ રીતે ચીત્રાલ, બદકશાન, સીરીયા, મીસર કે ઠેક રૂશીયા સુધીમાં ઇસમાઇલીયો પોતાના ઇમામના દીવારની રાહ જુવે છે. ત્યાં અમારા આકા સેંકડો વરસથી પધાર્યા નથી. છતાં દિવસ દિવસે ઇસમાઇલીયો વધેજ જાય છે. શું તમે એમ માનો છો કે જે લાખોનું પરીણામ છે? એકેસમજી મ.ણસ સેજે જાણી શકે કે આટલું મોટું કાર્ય આપોઆપ થઇ શકે એ તદ્દન અશકય છે.

હે અકકલના ખાઓ! અમારા આકા એવી રીતે કાર્ય કરે છે કે, જેવી રીતે ખુદા કયા યુનાહની કંઈ સજ્જ કરે છે? તે કોઇ જાણી શકતું નથી અને

- આ માટે ને શું કારણે આની મહાન નવાજેશ થએલી કોઇપણ વ્યક્તી સમજી શકવાને સમર્થવાન નથી.

જાહેરી કામ એજ કરે જેને દુનીયામાં વાખવાખીની હોંસ હોય, જેને મોટા થવાની અભીલાષા હોય, જેને મશહૂર થવાની ઇચ્છા હોય. “શી સખીલીલાહ” કામ કરનારાઓ એવી રીતે કામ કરે છે કે અને તો જમણા હાથનું કર્તવ્ય ડાબા હાથને પણ સમજ ન પડવા દઇ પરીત્ર કામ આરંભે છે. તેઓ જગતને જણાવા ખાતર નહીં પણ પોતાનું કર્તવ્ય સમજી કાર્ય કરે છે. જગતને ઉત્સાહ આપવા માટે તેઓ જાહેર રીતે કામ કરે તો તે બનવા જોગ છે, જેમ કે અલીગઢ કેલેજવાળી યુનીવર્સીટીને માટે યા મરજીદે મુકદ્દસની મરામત માટે યા પારીસની મરજીદ માટે યા આફ્રીકન ઇલાદતગાહ માટે રૂહે ઇસલામે કોશિશ કરી. તેના મતલબ એટલોજ કે લોકો ઉત્સાહી બની પોતાનું કર્તવ્ય બજાવે.

હે હસદમાં તરખતર થએલાઓ ! તમોને જો એમ ખબર હતે કે, ઇસ્લામના મહાન ઉત્તમા ખવાબ કમાલુદ્દીન જેવા દીન રાત દશાવ્યતનું કામ બરયુરોપના જાહેજલાલીવાળા શહેરોમાં કરે છે, તેઓ રાત દિવસ ત્યાં નિવાસ કરે છે, તેમ અમેરીકા વેર એહલે હુન્નના મહાન પંડીતો અને મહાત્માઓ વરસોના વરસ રહી, પોતાની સંસ્કૃતી પરદેશીઓની સામે જાહેર કરે છે. તેઓ શું ધર્મબ્રજ થાય છે? શું યુરોપમાં વસનારા મુસલમાનો ધર્મબ્રજ ગણાય ?

તુરકી સલતનત બર યુરોપમાંજ છે. તો શું આપણે તેઓને ધર્મબ્રજ ગણીએ ? કદી નહીં. જેઓ પોતાને પરહેજગાર રહેવાને માટે સરખએલા છે તે કોઇખી કેદાણે પરીત્ર રહી શકે છે. પછી અદેખાઓની આંખેને જાલીયાએ કંઇખી બોલાય ને જોવાય તેથી કંઇ થતું નથી.

ઇસલામીઓને હજરત મહમદે (સં) વિદ્યાને માટે ચીન વેર જવાની આજ્ઞા કરી છે. જો તેવા મુલકમાં ધર્મબ્રજ થવાનું હતે તો તેવા આજ્ઞા મુસલમાનોને તેઓ કરતેજ નહીં.

હવે તમારે એજ સમજવાનું રહેલું કે વેલાતમાં અમારા આકાના જખર-દરત ઘોડાના તખેલા ઉપર તમારી દ્રષ્ટી પડેલી જણાય છે. પરંતુ તમારે વિચાર કરવો જોઇએ કે, હજરત અલી (અ.) અને હજરત મહમદ (સં)ના વખતમાં ઘોડાઓની હરીફાઇ ચાલતી હતી કે નહીં? ખુદ ખુદાએ કલામે શરીફમાં દોડતા ઘોડાના ઇસમ ખાધેલા છે. તેની મતલબ એજ કે, તેને તે

બહાદુર પ્રાણી અત્યંત જાહલું છે, તો પછી શુરાઓ, ગાઝીઓ, અને ઈસલામના
સમામને તે પ્રાણી ખાઈ ન હોય, તે બનેજ કેમ? છતાં પણ-

“શાત દિન છંદગી કુંપડામાં જેણે ગાળી,
કદર ન હોય તેને કદી ઉંચા માળની.”

એનો દાખલો જો સ્પષ્ટ રીતે સમજવો હોય તો વાંચો.

“શાહુજહો ન લીખારી” પુસ્તક.

હે કામ્યુનીટીના અગ્રણી! તમે અમારા આકાને અમારી કામના ચીતરી
શું બવીખ્યના છતીદાસમાં પ્રગ્નને ઉંધે રસ્તે દોરવવાની તમે ઇચ્છા રાખો
છો? તમે એમ માને છો કે અમારા લખેલો ઉદ્દેશ સદાકાળ સુધી નબી રહી
જગતને ઉંધે રસ્તે દોરવવાનું એક ઐતિહાસીક રૂપ બનશે? જેઓએ ઇતિહાસો
લખ્યા છે તેઓને મહાન રાજ્યોના હાથે હતો. તેઓને નભાવવાની તેઓમાં
શક્તી હતી, છતાં પણ તેજ છતીદાસોની વીરુદ્ધ બાબત ઇતિહાસો બહાર પડવાથી
આગલા ઇતિહાસ જુઠા સાબીત થયા છે. તો પછી તમે અમારા આકાને
અમારી કામના ચીતરી, બવીખ્યની ઓલાદને એમ ભમાવવા માગો છો કે,
નામદાર આગાખાન અસલ બાબત હતો. તમારું તેવું પગલું ઉદ્યોગનેતને
બુજાવવાને સમર્થ થાય, એમ કોઈ પણ વિદ્વાન માનશે નહીં.

અમારા આકાએ જે કાઉન્સીલો રચાવી છે તેનો હેતુ અમે સ્પષ્ટ રીતે
સમજી શકીએ છીએ. કારણ કે અનાદી કાળથી હુકમરાનીનો ઠેકા લઇ ખેસના-
રાઓના હાથમાંથી કામને છોડાવવા, અને પોતપોતાના પ્રગણના વહીવટો કરવા
જુદે જુદે કેકાણે કાઉન્સીલો રચાવી છે. સરકાર દરમિયર ચડતાં અમેને
હજારો રૂપિયાના ખર્ચમાં ઉગારવાના હેતુથી અને વજીલ બેરીસ્ટરના બોજમાંથી
છોડાવવા “કોમી પંચ”ની રચાપના કરવામાં આવી છે અને તે પણ
ઇસ્માઈલીઓની ઇચ્છા અનુસાર અને તેઓની ખુશી અનુસાર મુદતી મેમ્બરો
નીમવાની કૃપા કરે છે. છતાં પણ તેમની તે કાઉન્સીલના કાયદા કાનુનોથી અમેને
પંજમાં લેવાની એક બાજી તમે માનતા હો! તો તેનો જવાબ વાજબી
આપવાને અમે બધાએલા છઇએ. જો કે અમે જે વખતથી તે નામદારની
બેચત કરીએ છઇએ ત્યારથી અમે દરેક રીતે તેમનાં પંજની બહાર જવાને
કદી પણ પસંદ કરતા નથી, અને અમે ચાહીએ છીએ કે, અમારા મોલાનો
પંજો સદાય અમારા શીરે ઉપર રહે.

હે! કાયદાના કાબેલો! તમે એ પણ જાણવાની શક્તિ ધરાવતા નથી.

જેણે કાઉન્સિલની સ્થાપના કરી તેના હસ્તક આખી ઇસ્માઇલી 'આલમને' સોંપવામાં આવી, ને તેના કાયદા ઘડવાનો હક કાઉન્સિલને સોંપી યુમ બરાક પાડવાની જોખમદારી પોતા ઉપર કાં જોડી લેવામાં આવે? કાયદા કાનુનો જે જે દેશમાં ઇસ્માઇલી કાઉન્સિલો છે, તે તે દેશમાં વાતાવરણ અનુસાર ત્યાંના કાઉન્સિલરો ઘડે છે. છતાં તેની ખારીક રીતે તપાસ કરી, અમારા આકાએ નામદાર જે કાયદા યોગ્ય નહીં હોય, ઇસ્માઇલીઓને અડચણ કરતા હોય અથવા સત્તાને મજબુત કરતા હોય, તેવા કાયદાઓને રદ કરવાનું અને કામનો સારો વહીવટ ચાલી શકે તેવા કાયદા રાખવાનો હક, અમારા આકા સીવાય બીજાનો કેમ હોઈ શકે ?

જેમ નામદાર સરકાર ધારાસભાની અંદર કાઉન્સિલના મેમ્બરો સાથે ધારા ઘડે છે, પરંતુ તે ધારા અમલમાં મૂકવા યોગ્ય છે કે નહીં તે ઉપર સારી રીતે સમજીનેજ વાઇસરાય અથવા શહેનશાહ પોતાની સહીઓ મૂકે છે. દરેક કાયદા સરકાર પાસ કરવાને અંધાઓલી હોતી નથી. સરકારને અને રમ્યતને અનુકુળ અને તેઓને હાની ન પહોંચે તેવાજ કાયદાઓ પાસ કરવામાં આવે. સરકાર અને રમ્યતનો સંબંધ દરેક રીતે છૂટો પડે તેવા કાયદા કદી પણ સરડીશીક્ટને લાયક હોઈ શકતા નથી. તેવી રીતે અમારી ઇસ્માઇલી આલમન અમારા આકાનો સહકાળ સરખી રીતે સંબંધ જળરાષ્ટ્ર રહે તેવાજ કાયદા પાસ કરવામાં આવે, તેમાં ખોટું શું ? જે તેમ નહીં કરવામાં આવે તો તમારા જેવા શીનાખોરો અમારો અને અમારા આકાનો સંબંધ છુટો કરવાની કોશીશ કરે એ બનવા જોગ છે. તેજ માટે અગમચેની તરીકિનાં પગલાં એક મહાન પુરૂષે બરવા જોઇએ. અને તેમાંજ અર્થ કેહતાં અમારૂં આત્મિક તેમજ ઐહિક દિત સમાયલું છે.

હે કલ્પનાના કાસીદો ! જે સત્તા અનાદી કાળથી પયગમ્બરો અને ઇમામોને અક્ષીશ મળેલી છે, તે સનાની રૂએ અમીરૂલ મોમીનીનના હીસાબે અમો મોમીનોનાં અમીર તરીકે અમારા ઉપર સદાકાળ સત્તા રાખવાનું તે નામદારને પૂણું હક છે. હા ! હક તેઓ ઉપર નથી કે જેઓ તમારી જેમ મોમીન મદી ખારજ અને છે. મુસલમાન મદી મુરતદ બને છે. પણ જેઓ મોમીન છે તેઓના બનઃ માલ, અને દરેક વસ્તુ જે જીસમાની અને રહાની છે, તેની ઉપર પોતાની સત્તા અલાવવાને હકદાર છે ને તે હક અમો બા સરોયસ્મ સ્વીકારીએ છીએ. અને તેમાંજ અમારા નૈતિક અને રહાની લાલની પૂરણુ અક્ષીસ મેળવીએ છીએ એ અમારૂં સીદક દીલથી માનવું છે.

હે સંજોગના સરદાર ! કાઉન્સિલ સમક્ષ જે જે કેસો રજુ થાય છે, તેમાં ધર સંસારી અને વ્યવહારી જે કેસો રજુ થાય છે અને સાક્ષી પુરાવાથી જે જે કેસો છૂટ્યા છે, તેમાં તેમાં કાઉન્સિલરોને સ્વતંત્ર રીતે ન્યાય આપવાને છુટ છે. અન્યાય કરવામાં આવેલો હોય તો વાદી પ્રતિવાદીઓને અમારા આકાએ નામદાર પાસે અપીલ કરવાની છુટ છે. તેમજ અમારા આકાએ નામદારે કાઉન્સિલરોને સખ્ત ફરમાન કરેલું છે કે જે કોઈ ન્યાય કરતી વખતે રાખરખાવટ કરશે, તેની જોખમદારી તેઓની ગરદન પર રહેશે. મારા મુરીદોના કાયદા એવા હોવા જોઈએ કે જગતની પ્રજા તેનું અનુકરણ કરવા પ્રેરાય. છતાં સંજોગોને લઈને અમારા કાઉન્સિલરોને દર વરસે ચુંટવામાં આવે છે. તેવ હાલના સંજોગો વચ્ચે કાયદા રચી, અમારા આકાએ નામદારની સરટીફિકેટ મેળવે છે. છતાં અમે તે એવી ઉમેદ છે કે અમારા કાયદાઓનું અનુકરણ કરવાનું મ્હોટાં મ્હોટાં રાજ્યની પ્રજા લલચાય, તેવો પણ નબ્દીકમાં દિવસ આવે, એવી અમારી પ્રાર્થના છે. વળી અમે સીદક દીવથી માનીએ છીએ કે, અમારી ઇચ્છા જલ્દી પાર પાડવામાં અમે ફળીભુત થઈશું.

હે એક્ટીંગ કરનારા એક્ટરો ! ૧૯૨૦ ની સાલમાં કરાંચી ખાતે કરાંચી જમાતે ધારાધોરણ ધડી અમારો રાહજરને તેની સંમતી મેળવવા, રજુ કર્યા અને તે ધારાધોરણ ત્યાંની જમાતને અનુકુળ હોવાથી તે પસાર કરવામાં આવ્યા અને તે પસાર કરતી વખતે, અમારા આકાએ નામદારે તેઓને આશીષ વચન કીધાં, તે કાયદા છપાવતી વખતે આશીષ વચનની સાથે, કાઉન્સિલના મેમ્બરોએ પ્રગટ કર્યા. પણ જ્યારે તેનું પાલન કરવાની જરૂર જણાઈ અને વિદ્વાન ધારાશાસ્ત્રીઓ જેવા બાહેશ નરોની સલાહથી સમજવામાં આવ્યું કે કાયદાપોથીમાં કાયદા સિવાય આશીર્વાદ કે બીજું કંઈ છપાવવાની જરૂર હોઈ શકે નહીં, તે માટે તે પ્રતો ધારાપોથી તરીકે નહીં વાપરતાં તેજ ધારાધોરણ ફરીથી પ્રગટ કરી કાઉન્સિલના મેમ્બરો અને ધારાધોરણની ઇચ્છા ધરાવનારાઓને પ્રસીદ્ધ રીતે આપવામાં આવ્યા એ મેમ્બરના હાથે થયેલી પ્રેમભરી લુલ કે જેને લુલ કહી શકાયજ નહીં, તેના બહાનાની ઓથમાં અમારા આકાએ નામદારને કોઈ પડદાની ઓથમાં છુપાવાના તમામ આક્ષેપ નબી શકે તેવી મજબુત દલીલ રજુ કરી હોય, અને એમ મજબુત કાવાદવા બતાવી શક્યા હો, તો તમને ઉપરના સમ્મદો ઉચ્ચારવાનો હક રહી શકતો. શું તમે એમ માને છો કે ધારાપોથીમાં આશીર્વાદના સમ્મદો કાઢી નાંખવાથી ન્યાયને અળવળ

આવી શકે? અમારા આકાના આશીર્વાદ શું ધારાપોથીમાં હોય તોજ અમારી બેહેતરી થાય, એમ અમેને દોરવવાની તમારી વેત્રજ્ઞ છે? અમારા મૌલા અમેને હર વખતે દુવા આશીશ ફરમાવેજ નય છે. પણ તે દુવા આશીશનો લાભ લેવાનું અમારા કર્તવ્યો અને ફરમાનના માનવા ઉપરજ આધાર રાખે છે. ડોક્ટરની ઉંચામાં ઉંચી દવા છતાં તેણે કહેલી પરહેજ પાળવાને ખીમાર બેપરવાઇ કરે છે, તો તે દવા કારગત થઈ શકે નહીં, તેવી રીતે અમે તો તે નામદારના આશીર્વાદ મેળવવાનો ત્યારેજ માની શકીએ કે, અમે મુસ્તકામ રીતે તેઓના ફરમાન ઉપર રહી શકીએ.

હે સત્તાની શમશેરથી ધાયલ થનારાઓ! હજરત અલીની ઝુલ્ફરીકારથી ઇસ્લામ મઝહબ પ્રતીકીન તાબે થતો ચાલ્યો, અને ઇસ્લામની સામે માથું ઉંચકવાની કોઇની પણ સત્તા નહીં ચાલવાથી અમુ ખીન અખ્લવહે હજરત અલી અલેહીસલામનો મુકાબલો કરવા કમર કસી. તેવીજ રીતે આજે નામદાર આગાખાનનો પ્રકાશ આખી શ્રદ્ધા ઉપર સુર્ય મીસાલ ચમકતો બેઇ તેવજુને ઉતારી પાડવાના કસદ ઉપર આવી, જે કલમ ચલાવી છે, તો ઉપરના શખ્સનું શું થયું અને તેણે મૌલાની સુળયત ઉપર આક્રીન અદા કરી, તેવું તમારાથી અને એવું હૃદય તમે ધરાવતા હો, તોજ મેદાને પડો. નહીંતો દુનીયામાં રસવાઇ સીવાય તમારી ઇચ્છા બર આવે, એવું માનવાનો વિદ્વાનો તો કબુલ કરી શકશે નહીં! હાં. તમારી હરોલમાં મુનાફકાનું માનવું હોય તો બલે શયનમ (ઝાકળ)ના વરસાદથી અનાજ પાકવાની આશાથી જીવન વ્યતીન કરો.

હે ડાંડાના ભોગ થએલા! અમે માનીએ છીએ કે તમે કાયદાના અબ્બાસી બીલકુલ નથી. તેમ કાયદા એટલે શું અને કાયદા શું કરવા ધડવામાં આવે છે, અને કાયદાઓ રક્ષણ કરતા છે કે નહીં? અને રક્ષણનું પાલન કઇ રીતે કરી શકાય છે? અને કાયદા અમલમાં કેમ મુકાય છે? તેનું એક રખયત તરીકે પણ તમેને જ્ઞાન નથી. ઈડીયન ખીનલ કોડના કાયદાઓમાં ચોરી કરવા વીશે, મારામારી કરવા વીશે, ખુન કરવા વીશે, ખોટા દસ્તાવેજો કરવા વીશે, બળાત્કાર કરવા વીશે, એવા અનેક કાયદાઓની કલમમાં મેજરસ્ટ્રેટ અથવા જડજ જે વખતે ન્યાયને જણે છે, શાક્ષી પુરાવાથી વ્યક્તી મુનેહગાર કરે છે, તેને જલ કે ડાંડની સજા અથવા દેશપારની કે દેહાંત દાંડની સજા નથી કરવામાં આવતી? એક વ્યક્તીના ઘરમાં એક વ્યક્તી ચોરી કરે, અથવા એક વ્યક્તીનું એક અપમાન કરે, તો તેને દાંડની સજા તમારા કહેવા પ્રમાણે હોઇ શકેજ નહીં. છતાં તમે ધારા બાધનારાઓને અને જજ તથા મેજરસ્ટ્રેટોને

કાં એમ કહેવાને બહાર નથી પડતા, કે અમારા રક્ષણના બહાનાની એક સરકારે ધન નીચોડવાની બાજુ રચી છે. તમે કદી બ્રીટીશ ગવર્નમેન્ટને એક્સ્ટ્રીમીસ્ટોની નેડે એમ કહેવા બહાર પડો. પણ દરેક ઇસ્લામી સત્તાઓમાં પણ એજ રીતના કાયદાઓ હસ્ટી ધરાવે છે. તેથી તમારી એવી બુમો એક બેલજા ભરેલી અને દેશથી પ્રજાની રહેલી લાગણીથીજ ઉચ્ચારેલી બધી પ્રજા કહી શકે.

અમારા આકાએ નામદાર, જેઓને કાઉન્સીલના મેમ્બર તરીકે નીમે છે, તે ઇસમાઇલી જમાતમાંથીજ નીમવામાં આવે છે. તેથી નીર્વિવાદ, એ તો સ્પષ્ટ છે કે, તેઓનાં માલીક છે. તેમાં તમે કંઈ ખોટું કહેતાં નથી. તેમ જ મેમ્બરો નીમાય છે તેઓ ને ગામનાં કાંઈક બુધ્ધીશાળી અને જમાતની સેવા કરી શકે તેમજ જમાતના મોટા ભાગની પસંદગી પામેલા હોય, તેવાઓને નિમવામાં આવે છે. પણ એ તમારે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે ગામડાની અંદર જે આન્ય પંચાયત હોય છે, તે બહેલી હોતી નથી. છતાં પણ તેઓ પોતાપોતાની કોમની પચત વાજબી રીતે કરવાને શક્તીમાન નીવડે છે. શું તમે એમ માને છો કે ઐન્યુએટ અમેલાઓજ કોમની પંચાયતમાં પડી શકે? અને નીવેડો લાવવાનો ઐન્યુએટનોજ હક છે? જો તમે સરકારી રૂલને જાણના હો. તો આવો બકવાદ કદી કરતે નહીં. એવા દાખલાઓ ઘણા મળી આવે છે કે પછત વર્ગ અને અબજ કોમની પંચે કરેલો નીવેડો ઐન્યુએટ અને સીવીલીયનો તેમજ ન્યાયની અદાલતે માન્ય રાખેલ છે. શું એ બધાને મુખ ગણી તમેજ ફક્ત ડાહ્યામાં ખપવા કરાદો રાખો છો? ગામડાના મુખી અને ડેપુટીઓ ગામડાની અંદર અમૂક રકમ સુધી દંડ કરવાની સત્તા ધરાવે છે, જોકે તેઓ બહેલા નથી. તેથી સરકારની એવી સત્તા આપવાની જોખમદારી તમારી નજરમાં કેટલી હોઈ શકે, તે જોપન લેટરની માફક બહાર પાડશો? મને તો લાગે છે કે આની જાતની સત્તા આપતી વખતે આપણી બ્રીટીશ સરકારે તમારા જેવા દોઢ ડાહ્યાઓની સલાહ લઈ કાયદો બંધ્યો હતો તો કીક ચર્ચ પડતો પણ સારે નસીબે સરકાર પોતાની પ્રજામાં યોગ્ય બંધારણ બડતા તમારા જેવા શેરખાઓનો મત લીધો નથી એમાંજ પ્રજાની સલામતી રહેલી છે.

હું કહેવાતા વિદ્વાનોના વજર! અમારી કોમમાં જુદા જુદા મંડળો હસ્ટી ધરાવે છે, તેનો અમે ઇન્કાર કરતા નથી અને દરેક મંડળોનો વહીવટ પુરુષોમાં પુરુષ અને સ્ત્રીઓમાં સ્ત્રી કરે છે, તે ખરું છે. પણ તે મંડળો જમાતી કારોબાર ચલાવે છે, એમ કહેવા તમે બહાર પડો, તો અમે તેને

છમે છય ઇનકાર કરીએ છઇએ. જેઓ ધાર્મિક મંડળના કારભારીઓ છે, તે દરેક ઓઢાની મુદત પુરું થયે બદલવામાં આવે છે. આ નીમણુંકો કાયમી નથી. તેમ એ ઓખેદારો પગારદાર હતા નથી, કે તેઓ ધન નીચોડ કરીને અમારા નામદારને લાભદાયક થઇ પડે. પણ તેઓ દરેક પોતાના મંડળના ચુંટી કાઢેલા અમલદારો છે અને તે અમલદારો બીજા મેમ્બરો કરતાં પોતે ભેગ વધારે પ્રમાણુમાં આપે છે વખતનો-નાણાનો વિગેરે ભોગ આપી, અમારા પીરોએ અમને બતાવેલા રસ્તા તરફ અમોને દોરવે. તેમાં અમો તેનો ઉપકાર માનીએ. તે સીવાય તમારા લખવાથી વધુ વસવસાના ભોગ થઇએ એમ જો તમે માનતા હો તો મહેરબાની કરીને દોઢીવાના દાળીયા લેજો જેથી પેટ ભરશે. અમો માનીએ છીએ કે તમે એ સવાલ ઉત્પન્ન કરશો કે મીશનરીઓ શું પગારદાર નથી? તો તે સવાલનો જવાબ એકસ અપવાદ માટે અમો હાકારમાં આપીશું-ચાલુ જમાનાની અંદર બધા આલીમ કે પાદરી અથવા ધર્મનો ઉપદેશક ફાકાકશી કરીને પોતાના સહકુટુંબીઓ અને બળબચ્ચાંઓને તણને બોધ કરવા બહાર પડ્યા હોય એવું અમો માનવાને સાફ ના કહીએ છીએ. રોમન કેથેલીક પાદરીઓ જો કે બાળ બચ્ચાં પોતાના ધર્મની રૂએ ધરાવતા નથી, તો પણ પોતાનું દૈનિક જીવન ટકાવવા નીલાવ માટે ગોઠવે ચાકર અને રહેવાને ધર ખર્ચ આદિ પેટે મોટા પગારો પ્રાપ્ત કરે છે. તેમજ પ્રોટેસ્ટન્ટ પાદરીઓ હજારો રૂપીયા સુધીના પગારદાર છે જો તમારે અનુલવ કરવો હોય, તો અમો બતાવવાને તૈયાર છીએ. મુખ્ય ઇલાકાના આર્યબિશપ પામરનો પગાર કેટલો છે, તે તમે જાણો છો? અને તે પગાર કેણુ આપે છે વાઈ? હવે મુલ્યાં અને મોલર્ડીઓ જે ઇસ્લામી વાયઝ કરે છે, તેઓના તરફ તમારે બારીક દ્રષ્ટી કરવી જોઈએ. તેઓ એટલે દરજ્જે નામચીન થએલા હોય છે કે એકજ વાયઝ સેંકડો રૂપીયા લીધા સીવાય, કોઇપણ કેકાણે વાયઝ કરે, એવી ઇચ્છા ધરાવનારાઓ સુજમાં રોજ જોલે છે. તેઓ પોતાનું જીજ્ઞસાન ઇસ્લામી પ્રજાઓના ધનથીજ કરે છે. તેઓ ખેતીવાડી કે બગીચાનું કામ કરી “શ્રી સખીલીલ્લાહ” પોતાના વચનો પીરસતા હોય તેવું જવલેજ બને છે. તેમ તો અમારામાં પણ વગૂર પગારના એટલે ઓનરરી મીશનરીઓ પણ સંખ્યાબંધ હસ્તી ધરાવે છે. તેમજ અહીં હુનુદના પડીતો અને બ્રાહ્મણો જુદી જુદી દક્ષિણા ચારકતે પોતાની આજીવીકા ચલાવવાને સમર્થવાન બને છે. તમારે એટલું તો માદ રાખવું હતું કે જમાતી સત્તા મીશનરીઓને એક બાણુ માત્ર પણ નથી અને કારસાજના

પૈસાને તેઓ હાથ વટીક લગાડતા નથી તેઓ તો ઇસ્લામી, અને ઇસ્લામી મહાન પુરુષોના વચન, અને રહેણી કરણીના બોધ સીવાય બીજું કંઈ પણ કરવાને અને કહેવાને હકદાર નથી. તેઓ જો પોતાના ધર્મબંધુઓને ધર્મનો બોધ કરે, તો શું તેઓ ગુનેહગાર હશે શકે ખરા ? એવો કયો શીરકો છે કે જેમાં પોતાના સિદ્ધાંત માફક બોધ થતો ન હોય ? ત્યારે શું તમારા કહેવા પ્રમાણે એક ઇસ્લામી વાંચેજ પોતાના ધર્મ વિના ખ્રીસ્તી કે યહૂદી ધર્મનો બોધ કરવા મંડી જાય ? જરા અકકલનો તો ઉપયોગ કરો અને વિચારો કે એવી કઈ ઉમ્મત છે કે જે પોતાના ધર્મ ઉપર પ્રેમ નહીં ધરાવતી હોય. નેચરી અથવા ધર્મની કીમત નહીં જાણનાર અજ્ઞાતને માટે અમો યુતોચર કરવા શક્તીવાન નથી, પણ આવાં લોકો પોતાની માન્યતાને ચીવટાપથી વળગી રહે છે, અને એક નહિં તો બીજી રીતે ખુદાઇ શક્તિનો સ્વિકાર તો તેમને કરવોજ પડે છે.

હિંદુને સનમમે જલવા પાયા તેર,

આતિશને મુગાંને પે રાગ ગાયા તેરા.

દહરીને કીયા દહેર સે તાબીર તુજહે !

ઇન્કાર કીસીસે ન બન આયા તેરા.

હે બંધનના બાકાતી ! તમો કોઇ કલબ કે સોસાયટીમાં મેમ્બર બન્યા છો ? અને બન્યા હો, તો એવું બતાવી શકશો કે તે કલબના કે સોસાયટીના કાયદાઓ હસ્તી ધરાવતા ન હોય ? અને મેમ્બરોને કાયદા બંધનકારક ન હોય ? અને જો તમો સત્ય રીતે અનુભવસીદ્ધ એમ કહી શકતા હો, કે દરેક મંડળના મેમ્બરોને કાયદાના બંધનમાં રહેવું જોઇએ, તો પછી ઇસ્લામી જમાતને માટે કાયદા કાં ન ધડવામાં આવે ? અને એક મેમ્બર તરીકે માસીક શી આપવાને બંધાએલો ન હોય ? જો કે અમો તેવી શી નહીં બરનારને અમારી સોસાયટીથી બહાર કાઢતા નથી, એ અમારું ઉદારપણું છે. તેમ તેઓની પાસેથી ચડેલી શીમાંથી કમતી ભજ આપી શી માફ કરી ગાતી મેમ્બર તરીકે તેને ચાલુ રાખીએ છીએ; પણ સોસાયટી કે મંડળો એવી ઉદારતા નહીં બતાવતાં એ કે ત્રણ મહીને એવા શી નહીં બરનાર મેમ્બરને સદાને માટે સલામ અલેકુમ કરે છે.

જનાબ ! અમને ખાતો છે કે તમો એ સવાલ ઉત્પન્ન કરશો કે ચંદ્રાકી, અને સાર તો સરકાર સાહેબને અપાય છે, તો પછી જમાતના મેમ્બર હોવાની

શી પણ એમાં શું હોઈ શકે? તેથીજ અમે ફરી ફરીને કહીએ છીએ કે અમે જમાત તે આકાએ નામદારની અનુયાયી છીએ અને તેથી તે આકાએ નામદાર ઉપર જમાતી વ્યવસ્થા છોડી અમારો જમાતી બોળનો બાર હલકો કરીએ છીએ. જો ખીજ જમાતોની માફક અમારો ધાર્મિક, અને જમાતી, વહીવટ જુદો હતો. તો જમાતી શી કમતી લઈ અથવા ન લઈ અમારી જમાતનો વહીવટ અમે ચલાવવાને શક્તીવાન થઈ શકતેજ નહીં અને તે વખતે અમે અત્યારે અમલદારોને જેટલા અપ્રીય ગણીએ છીએ, તેથી સો ગણા અમે તેઓને જીલમગાર ગણુતે આ સ્થિતિ અમે કેમ સહન કરી શકીએ? તેથી તો અમેએ તમામ વધ અથવા ઘટ, નુકશાન અથવા નફો, અમારા ફહાની પીતા તરીકે, તેવણના ઉપર નાખી તેવણના આબાર તો અમેને દબાએલા માનીએ છીએ.

નિયમ ૭ માના જવાબમાં ખુલમખુલુ ફરમાવવામાં આવે છે કે જેઓની ઇચ્છા હોય, તેઓએજ રોકડા પૈસા આપવા પડશે. તેથી એમ નથી ફરતું કે વગર ઇચ્છાવાળાઓનેય રોકડા પૈસા આપવા પડશે. હું એક દિવસ ઝવેરી બજારમાં ગયો હતો. તેણે લખ્યું હતું કે દાગીના લેનારાઓએ પૈસા રોકડા આપવા પડશે. તેવું એક બોર્ડ (પાટી) જોઈ મેં મારા ખીસાના પૈસા તપાસીને મારે જોઈતા દાગીના ખરીદ્યા. મારી સાથે મારો એક મિત્ર હતો—તેને દાગીના જોઈ લાલચ થઈ ને લેવા પ્રેરાણો પણ પોતા પાસે પૈસા ન હોવાથી મારી સાથે વગર દાગીને પછો આવ્યો. હું સમજ્યો કે ઝવેરી જરૂર મારી સાથવાળાના ઉપર દાગીના નહીં લેવાથી ચુસ્તે થશે, પણ ઝવેરીએ, તેની પરવા સુધ્ધાં કરી નહીં.

મિત્ર! નિયમ ૮ મો એક અલગ મણસખી સમજી શકે તેવો સ્પષ્ટ છે. જેઓની ઉપર સરકારી નાણા નીકળતા હોય, અને તે સ્પષ્ટ તમારા લખ્યા પ્રમાણે કંઈખી વસ્તુ જમાતના અમલદારોને વેચીને પૈસા વસુલ કરવાની પરવાનગી આપે, તો પછી અમલદારો તે માલ વેચી પૈસા વસુલ કરે અને જો નીકળતા નાણામાં ઘટ આવતી હોય, તો તેને પણ લેવાની ઝાંઝર કરે તેમાં કાંઈક ક્યા હિસાબે ગેરવાજખી મનાય તેવો છે? તમે ઇનકમટેક્સવાળાને કંઈ રકમ બો બરતા હશે? તો તેઓને તમે જે કંઈ વેપાર કરતા હો અથવા તમારી પાસે ફાલતુ વસ્તુ હોય, તે જરા તેની ઝાંઝીસમાં મોકલી તેનું વેચાણ કરી, તમારા પર નીકળતાં નાણાં વસુલ કરવાની ઝાંઝર તો કરી જુઓ? તે તમેને શું જવાબ આપે છે, તેનો અનુભવ તો મેળવો?

નિયમ ૯ મો પાનું ૬૫. જવાબમાં અમે તમને પુછીએ છીએ કે તમેએ દરેક દેશનાં રાજ્ય કારોબારનો અનુભવ કર્યો છે? જે રાજ્યમાં સરકારી હકમાં અનાજ અથવા કપાસ કે વાવેતરવાળી વસ્તુઓનો ભાગ અપાય છે, તે વસ્તુઓને વેચી, સરકારી દુકાનીમાં જમા કરવાને માટે શું અમલદાર નીમવામાં નથી આવતો? અને વ્યવહારીક રીતે હીસાબની જોખમદારી તેવા અમલદારો ઉપર શું નથી નાંખવામાં આવતી? તેના જવાબ તમે હકારમાંજ આપશો. તો પછી અમારી ઇમામી સરકારના વહીવટ માટે એક જોખમદાર અમલદાર નીમવામાં આવે, અને હીસાબની જોખમદારીનું ફરમાન કરવામાં આવે, તો તેમાં ખોટું શું? જોકે તમે તો હડાપણુ ડોળી દેખી ચઢ્યુંથી ઉલટું જોતાં હશો, પણ એક સાધારણ માણસ પણ તે વ્યાજબી સાથે હડાપણુ ભરેલું માની વખાણુ, તેમાં લેશ માત્રે નવાઇ નથી ત્યારે તમારી દ્રષ્ટીમાં આ કાનુન અવ્યવહારીક છે, એમ તમારા હૃદયમાં કેમ ઉતરી શક્યું હશે? એ જાણી અમે આશ્ચર્યમુગ્ધ થયા છીએ. પાના ૬૫ ના ૪ થા નિયમમાં તો સ્પષ્ટ રીતે અમારી ઇમામી સરકાર અને જમાતી કાનુનની મેમ્બર શી માટે ખુલમખુલ્લું એવું ફરમાવ્યું છે કે તે વસુલાત માટે મેમ્બરની ચોખ્ખતા પ્રમાણે વસુલ કરવું. તેથી તો મુખી અને કામડીયા વીગેરે અમલદારો ઇસમાઇલી મેમ્બર પાસેથી ઝોછી વસુલાત લઇ મેમ્બર પર નીકળતાં નાણાં મોકલ કરી શકે છે. પરિણામે આ કાયદો એમ ગવાહી આપે છે કે, ધારાપોથીમાં આ કાયદો ઉદાર અને લાગણીભરી હમદર્દીથી આમેજ કરવામાં આવેલો છે.

ઉપરના દરેક કાનુનોથી તમે એમ સીદ્ધ કરવા માંગો છો કે અમે ઇસ્માઇલી જમાત વહેમી છીએ, ને વહેમના વખળમાં તણાઇ ભવીષ્યના લાભાર્થે, ખોટી રીતે દોરવાઇ અમારું નાણું અધશ્રદ્ધામાં ઉડાવી દઇએ છીએ શું અમે વહેમી બની મળરો ઉપર અમારા લાભ અર્થે પ્રાર્થના કરીએ છીએ? શું અમે પેગમ્બરો અને ઇમામોના તખ્તને એક મહાન શીદાઇને તખ્ત ગણીને તેને સુન્નત કરી, અને અમારી મુરદ માંગીએ છીએ? શું અમે અમારા હાથે કાગળના મળરો બનાવી, તેની નીચે આજોડી અમારી રસ્તગારી (મુકતી) ચાલીએ છીએ? શું અમે એક આંસુનાં ટીપાંથી જીન્નતે શીદાઇ મેળવવાની અધશ્રદ્ધા રાખીએ છીએ? શું અમે અમારા ઇમામોની વક્ત ને મલકમાં થઇ હોય તેની મળરો અમે અમારી નજદીક બનાવી તેની યાત્રા કરીએ છીએ? અને તેમ કરી તેઓ પાસે આહોબરીથી

અમારી શારીરિક, માનસિક, અને આર્થિક ઉન્નતી ચાહીએ છીએ ? અમે નથી સમજી શકતા કે, તમે બાટલા વરસ ઇસમાઇલીઓમાં વસવા છતાં જાહેર રીતે એક માન્યતાવાળા તરફ તમારી દ્રષ્ટિ ન જતાં જે બીનાને ખીદમત સમજવા છતાં અમારા પર અધઃસ્ત્રધાનો બોલતાન શા હીસાએ રાખો છો ? વળી તમે એ પણ કયુલ કરશોકે, ઇસમાઇલી જનતાના બાળકો અને યુવકો, એટલા ચપરક છે ટકમાંથી સાત પૈસા ખાઇ જાય, એવા કાબેલ છે. છતાં તમારી દ્રષ્ટિએ અમેને બોળા ચીતરવામાં તમારી મરજી શું છે ? શું તમે બીજી પ્રજાને ઠગવા માંગો છો ? જે તમારી ઇચ્છા એમ હોય તો અમે તેમાં સહકાર તો શું પણ આનાકાની કરવા બીલકુલ અચકાશું નહિ કારણ કે બીજી પ્રજા અમેને બોળા માની અમારાથી લાભ લેવાની મરજીથી પણ વ્યવહારિક અને સામાજિક સત્કાર કરે તો અમેને તેમાંથી કંઈ પણ ખોલવાનું નથી.

જો તમે અમેને ધર્મના બારામાં બોળા સમજતા હો તો તેમાં તમે બીલકુલ થાપ ખાઓ છો, કારણકે કોઇપણ ધર્મમાં ઇમાન (વિશ્વાસ, અથવા શ્રદ્ધા) હીજુ મણસ જાનને પ્રાપ્ત કરવાને બાગ્યશાળી નીવડે એવું કોઇપણ શાસ્ત્ર, કુરઆન, ઈજ્ઞા, કે તોરેત કે બીજા મહાન પુરોનાં વચનો એમ નથી સ્વીકારતા કે વગર ઇમાની ઇશ્વરી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે. તે દાખલો કુરઆનમાં દરજ્જાએલો છે. તબ્બત યહા અબી લહબીઉ' મતલબ કે અહુ લહબના બન્ને હાથ ભાંગી જઇ. કારણકે તે હજરત મહમદ સાહેબની પેગમ્બરી પર અણુવીશ્વાસી હતો. તમે તે અરણ્યના અરખો જેવા છો જે "અરણ્યના અરખોએ કહ્યું છે કે અમે ઇમાન આપ્યું છે.....હજી ઇમાન તમારા અંતકરણમાં દાખલ થયું નથી. (હિન્દરાત-૧૪)

હે આશ્ચર્યના સમુદ્રમાં તણાતા વીર નરો ! તમે જમાતખાનું શબ્દ એક તરફ એક લાવમાં વાપરો છો, સારે બીજી તરફ પ્રાર્થનાનું મદીર કહો છો. જમાતોને પ્રાર્થના કરવાનું એક ધર એટલેજ જમાતખાનું. જે ઠેકાણે પ્રાર્થના, ધર્મક્રીયા, અને જમાતને લગતો વહીવટ પૂર્ણ થાય તેને જમાતખાનાના નામને સ્થાભાવે તેવું અનુપમ નામ એટલા માટેજ આપવામાં આવ્યું છે. જ્યાં પ્રાર્થનાનો સમાવેશ થાય છે, ત્યાંજ જમાત વહીવટનો પણ સમાવેશ થાય છે. તેથી તો તેનું નામ જમાતખાનું છે. જે ઠેકાણે પ્રાર્થના થતી હોય, તે ઠેકાણે ધર્મ સીદ્ધાંત માફક ક્રીયા કરવી, એ શું એવ બરેલું દીસે છે ? અને જમાતોને જમા થવાનું જે મકાન ત્યાં જમાતી વહીવટ થતો હોય, તે

દેખી હસદપણું આવે છે? મારા જ્ઞાલા મીત્ર ! સજ્જન પુરુષને ન્યાયપુર્વક સમજવું જોઈએ કે દરેક ધર્મના અનુયાયીઓ પોતાના પ્રાર્થના મંદીરમાં ધર્મને લગતી જે કંઈ ક્રીયા હોય, તે આનંદ સહીત ઉજવી શકે છે.

જુઓ ! મરજીદ, એક ઇલાહતનું મકાન છે, જ્યાં તે જગ્યાએ પણ મરજીની ક્રીયા એટલે મોલુદ પડવામાં આવે છે. તેમ તે જગ્યાએ પણ ધર્મદાનના ફાળા અપાય છે. એટલુંજ નહીં પણ દસમાઇલીઓથી છુટા પડેલા બધુંજો આપણીજ માફક કપડા, દાગીના અને ફરનીચર વીગેરે મરનારનાં રૂઢના સવાળ અર્થે અર્પણ કરે છે, અને તે જગ્યાએ સમક્ષ ત્યાંજ વેચી, નાણા મરજીદ ફંડમાં જમા કરે છે. તેથી ખોટું શું હોઈ શકે! કંઈજ નહીં. અમે તમોને એ બતાવવા માંગીએ છીએ કે મરજીદ એ ઇલાહતે અદલાહતું એક “વકફ” મકાન છે. તેને કંઈ બાલબચ્ચાં નથી. તેને કંઈ વીદેશમાં સફર કરવી પડતી નથી. તેને કંઈ ઇસ્લામના માટે ઇશાયતના કામમાં ખરચવું પડતું નથી. તેને કંઈ બોધદો, કે આલીમોને આપવું પડતું નથી. જ્યાં વારસીક લખો રૂપીયાની આવક હસ્તી ધરાવે છે. અને ઘણા સખી ગૃહસ્થો મરજીદને મકાના વાડી વળફાઓ. કે નાણા અર્પણ કરે છે. અને તેમ અર્પણ કરનારાઓને જગ્યાએ ઉપકાર માની રૂબીકાર કરે છે. તે નાણાં બેંકમાં લાખોને હીસાબે મરજીદ માટે જમા કરવામાં આવે છે. જે નાણાં જગ્યાતના સખી ગૃહસ્થો અને મકાનેના લાડાથી આવતી આવકને પ્રવાહ ચાલુજ છે તેથી શું આપણે તેવો વહીવટ કરનારાઓને ઇસ્લામ વીરુધ્ધને વહીવટ છે, એમ કહી શકશું? તો પછી જો આપણે તેઓને ગેરવાજબી ફૂલ કહેવાને બદલે પડીએ તોજ ઇસમાઇલી જગ્યાતનાં કાર્યકરતાઓ ગેરવાજબી વેચાણ કરતા અને પૈસો જમા કરતા અટકાવવાને સલાહ આપી શકીએ.

જ્ઞાલા બંધુઓ ! તમો એ પણ માની બેઠા છો કે જોઓ ધર્મથી પોતાને પવિત્ર બનના ઇચ્છા રાખે છે અને પોતે અમુક ક્ષતિબથી ગુનાહનું મારીપણું સમજે છે, તેના માટે રાત દિવસ કોશીશ કરે છે, અને ધાર્મિક કાર્યો પુરા કરે છે, જેમકે હજ, રોજ, નિમાજ, અને ઝકાત નીચમીત આપી પોતાની ફરજ અદા કરે છે, તેઓ શું બેરીકર બની જાય છે? અને તેથી કરી તેની સંસ્કૃતી અને ચારીત્રપણું ઓછું થતુ જાય છે અને તેઓ પોતાને પવિત્ર માની અપવિત્રતા તરફ પ્રેરાય છે. અને તેઓ પવિત્રપણાને તીલાંજલી આપે છે? જોઓ હમામ હુસેન અલેહીસલામના ગમમાં આંસુ પાડી અજીમ સવાળ સમજનારાઓ પણ બેરીકર બની અચારીત્રવાન બનતા નથી, કારણ

કે મનુષ્ય વાસનાનું પુતળું છે. જગતની વાસનાના સમુદ્રમાં તેનો નિવાસ છે. તો પછી તેમાં નહીં કુખી મરે. એવું માની શકાય જ કેમ? તેથી શાસે-
ચ્છવાસ ઇશ્વરી પ્રાર્થના અને સ્વાચરિત્રવાન થવા માટે હરવખતે જગૃત રહેવાનું
અમારા પીરોએ તે માટે બોધ આપ્યો છે, માટે અમારા સાહે તે બારમાં
તમારે નચીત રહેવું.

નિયમ ૧૭ પાનું ૬૮ ના જવાબમાં અમારે એટલું જ કહેવાનું રહ્યું કે
જો તેવી ઇચ્છા ધરાવનારા હોય અને જેઓના વાલી વારસોના રૂઢની મગફરત
માટે દુવા આહવા માટે અથવા ઇસ્મે આઝમની દુવના સવાળનો હિસ્સો લેવા
માટે અમારા અમીરલ મોમનીન ઇમામે ઇન્સ વલ જન શરીફલ કુરઆનની
પાસે કોઇ હાજત થાય અને દુવાની ઇચ્છા રાખી, તેઓના સવાળને માટે
કોઇપણ રકમ કદમ પર ધરે, તો તે રકમ મુકરર કરેલા અમલદાર મારફતે
સુકવામાં આવે તો તેમાં બોટું શું હોઇ શકે? ઇમાનદારો ખાનીપૂર્વક ઇમાન
રાખનારા હોય છે કે, તે જનાળની દુવા અરશે અઝીમ સુરી મકજુલ થાય છે.
તે ઇસ્મે લદુનીના જાણકાર છે. તો પછી તેમની દુવા મકજુલ થાય, એવું
માનનારને જ તે કર્તવ્ય કરવાની છુટ હોય છે. ઇસ્લામીઓ સ્પષ્ટ શબ્દમાં કહે છે અને
માને છે કે, ઓલીયાઓની દુવા ખુદાની દરગાહમાં મકજુલ થાય છે, તો પછી
અમારા ઇમામની દુવા મકજુલ ન થાય, એમ અમો ઇમાનદારો માની શકીએ જ
કેમ? હા, જેઓ ઇમાન લાવ્યા નથી, જેને ઇમાન નથી, જેઓ સમજ્યા
નથી, જે અજ્ઞાત છે, તેઓ તમારી માફક સમજે તો બનવાબેગ છે.

હે દયાના દેવતાઓ! જે શખ્સો ઇસ્મે રૂહાનીનો પાવર મેળવવા માટે
અને જેટલે દરજ્જે જવાની તેની હેશીયત હોય, તેટલાં પ્રમાણમાં મધ્યશક્તિ ઇમામને
અર્પણ કરી, ઇસ્મે રૂહાની હાંસીલ કરે, એના માટે તમેને જરૂર દયા આવતી
હોવી જોઈએ. ૨૫૦૦, અને ૫૦૦૦, તે તો ખાફી વસ્તુ છે, અને દુન્નાવી
વસ્તુ છે. પણ આ વસ્તુ એવી છે કે જેની કીમત ક્રીયા શીવાય બીજો કોઇ અર્થ
શકતો નથી. મ્હેડેથી તમે ‘ઇસ્લામ ઇસ્લામ’નો દાવો કરો છો? એક સાચા
ઇસ્લામી તરીકે શું તમે એટલું જ જાણતા નથી કે ‘પયગમ્બર સાથે ખાનગી
વાત કરવા ઇચ્છતા હો, ત્યારે તમારી ખાનગી વાત અગાઉ સદકો (દાન) આપો, આ
તમારે માટે વધાર સાહે અને વધારે પાડાઈ છે.” ખાનગી વાતના ખુલાસા માટે જ્યારે
રકમ આપવાની ઇસ્લામી આજ્ઞા છે, તો ઇસ્મે રૂહાનીની પ્રાપ્તિ અર્થે કંઇએ
ન અર્થવું? બડખુષીઓની જ એવી માન્યતા હોય. એ માન્યતા તમેને
મુખારક, અરતુ જેઓ એતાની આત્મિક ઉન્નતી ઇચ્છે છે, તે આ તમારા

મુઠાણાથી ડગનાર નથી. ઇસ્લામી શિક્ષણનાં દેખી આવશક! શું તમે જાણો છો કે “તમને કદિ બહુ મળશે નહિ, ત્યાં સુધી કે જે ચીજનો તમને પ્યાર છે, તેમાંથી તમે કંઈ દાનમાં ખર્ચો અને જે કંઈ ચોઝ તમે દાનમાં આપો છો તે ખરેખર ખુદા જાણનાર છે?” અર્થાત ‘વહાલુ તે અલ્લાહનું છે, એ તમે ભુલી ગયેલા લાગે છે. અન્યથા ધન જેવી નજીવી વસ્તુ તમારી નજરમાં મ્હોટી દેખાતે નહિ, ખુદાની ખુશનુદી માટે લોકોએ અને ખાદશાહો-એ રાજ્યના રાજ્ય તથા દીવાં છે. એટલુંજ નહીં પણ હઝરત ઇબ્રાહીમે ખુદાની ખુશનુદી માટે પોતાના વહાલા ફરજદને પણ વહાલો ગણ્યો નહીં તો જેઓ આખરતની ઇચ્છા રાખે છે, તેઓ માલની કીમત ગણે કેમ?

પણ તમારા જેવા દુન્યાવી વસ્તુ પર મોહીત થએલાને તેવી વસ્તુ ખુદાઈ રસ્તે વાપરવાને મહાન ગણાય, તે અમો ના પાડી શકતા નથી. જેમ ઇસ્લામમાં મકકે જઈ હજ કરવાનું ફરમાન કુરઆને શરીફમાં છે. અને હજના કાનુન માફક દર વર્ષે લખો માણસોની હારમાળા, નીયમીત રીતે હજ કરે છે. તેમ નીયમીત રીતે હજ કરી, અનંત, મુસલમાનો મુલકે બકાની સફર કરી ગયા છે, અને તે રિવાજ શરીયતના કાનુન માફક તા કયામત ચાલુજ રહેનાર છે. હજ એક શરીઅતી તરીકા છે. તમારા જેવા અંધ બ્રહ્માણ્યો હજની ક્રિયામાં રહેલી આત્મિક આવના ન સમજી શકે તો તેમાં નવાઈ નથી. નાસર ખુશરૂના એક મિત્ર હજ પડી આવ્યા પછી રહેને પુછેલા પ્રશ્નોત્તરીથી તમે વાકેફ હો તે તમોએ સવાલો ઉઠાવતે નહીં સુરી સંત હઝરત બાયઝીદ ઇસ્લામીએ હજને જતા હાજીઓને મકકે જવા વગર પોતાના આજીવનું તરાફ કરવી રહાની પાવરથી હજ કરાવ્યો હતો, એ ખિના જગતમાં મશહુર છે. ઇસ્માઇલીઓ હકીકતી છે એટલે સુરીઓ પેડે અંદરના મગજને તેઓ સારી રીતે પીછાણે છે બાકી ધાંચીના ભેલના જેમ આંટા ફરી મન તોરા હાજી બગોચમ તુ મરા હાજી બગો પ્રમાણે હજ કરવાથી કાંઈ વળી શકે નહીં અને ઇસ્લામી હજના સિદ્દાતની મુળ નેમ બર આવી શકે નહીં.

ઇસ્માઇલીઓ હકીકતી છે. એટલે “ઇમામની મુંજે મ્હોડેની તાબેદારી” એ એકજ ઇસ્માઇલી મઝહબનો ઉસુલે દીન છે. તેથી ઇમામની બૈયત લેનારાઓ પછી નાના હોય યા વૃદ્ધ હોય તેઓએ ઇસ્માઇલીયતને માટે દરેક દરેક કોશીશ કરવાની ફરજ રહેલી છે. તે હીસાબે ઇસ્માઇલીઓ દર વખતે ઇસ્માઇલીયતના પાવરને હાંસીલ કરવા કિસાહબેર ઇચ્છા ધરાવે છે. અને તાબેદારી મુધી એ સીલસીલો જારી રહેનાર છે. તેથી મુઠાણુ ઇસ્લામી આલિમ

અમારા નેક પગલાને ગેરવાજબી સમજે એવું અમારું માનવું નથી. હાં તમે ધરલાભીઓને અમારા વીરૂપ દોરવવાની પચ્ચેરવી રચી ટુંકથી ખુદાઇ બેત ઓલવવા નાં ફાંફા મારો છો. છતાં તમે તેમાં ફળીભુત થઇ ચકરો નહીં. તેની ગવાહી ખુદા કુરઆનથી આપે છે.

ચુરીદુના લે મુદેઉ તુરદલાહે બે અફવાહેદિમ વલ્લાહો,
માતિમ્મો તુરેદિ વલવ કરેહલ કાફેરન.

(સુરતુરસ આયત ૮.)

અર્થ:—તેઓ ઇચ્છે છે કે તેઓ ખુદાનાં તુરને પોતાના રહો વડે ઓલવી નાંખે અને અલ્લાહ પોતાના તુરને સંપૂર્ણ કરનાર છે, જે કે કાફરો તેનાથી નારાજ હોય.

તુરે ખુદા હય કુત્રકી મુદમત પે ખન્દાઝન,
કુકેસે ચેહ ચિરાગ છુજહાયા ન જાએગા.

વળી ૬૯ પાને ૧૦ માં નિયમનો જવાબ અમે એટલા માટે આપીએ છીએ કે, તમારે સમજવું જોઇએ કે, જેઓ પોતાના બચ્ચાંઓને હમામના કદમમાં અર્પણ કરે છે. તેઓનું જીમર, હમામના પ્રેમથી ફેટલું બધું રેખ જેવું હોય છે? શું તમે એક મનુષ્યની કીંમત રૂપિયા ૫૧ સુધી પણ આંકતા નથી? એક મનુષ્યની કીંમત લાખો રૂપિયા આપતાં પણ મળી શકે નહીં. તેવા પોતાના વહાલા ફરજાને હમામના કદમપર ધરે છે, તે શું નાની મુની હમાનદારીનું સ્વરૂપ છે? છતાં અમારા હમામ તે બેટ સ્વીકારવા બદલ ફકત રૂ. ૫૧ લઇ તેના પીતાને હુમ્મત કરે છે. એટલુંજ નહીં પણ કાઉન્સિલના અમલદારોને એ.જામાં એ.જા સવા પાંચ આના સુધી બંધને સુપ્રત કરવાની ભારપુર્વક આજ્ઞા સાથે ફરમાન કરે છે. તે શું તે જનાબની દુન્યાવી લાલચ પ્રેર કરવાને પુરતી છે? અને એ કલમથી એમ સાબીત થાય છે કે આ કલમથી વધુ નાણા મેળવવાની એક બાજવાળી કલમ છે?

મારા અજ્ઞાત મીત્ર ! શું તમે આજ દિન સુધી એમ માની બેસા હતા કે, અમારા આકા અને અમે બન્ને વચ્ચેનો સંબંધ છુટો છવાયો છે, અમારો સંબંધ આ દુનીયામાં તો શું પણ કયામતના દિવસે તેમની સફમાં અમે ઉભા રહેવાને ભાગ્યશાળી થઇએ તેવો ધાર્મિક સંબંધ છે અને તે સંબંધની રૂએ અમે તેવજીને છશરી સ-તાના મહાન પાવર રૂપ માનીએ છીએ. તેથી શું તમે અજ્ઞાત હતા ને હવે જાણી તમે આશ્ચર્ય પામ્યા છો? તમે અમેને

મરીબ સમોષવાની શું સત્તા ધરાવે છે? જેઓના દિલ ઉદાર છે, તેને કોણ મરીબ કહી શકશે? છતાં તમારી અદેખી આખથી અમેને મરીબ સમજતા હો, તે તેમાં અમે ખોટું લગાડતા નથી, કારણ પુદાની નજદીકમાં મરીબી એ કંઈ ગુનાહ નથી.

“ખબરદાર” તમે દરેક વિશેષણો આપો. તેમાં અમે નારાજ નહીં ચતાં ઉદાર દીલે માફ કરીએ છીએ, પણ અમેને તમારા ધર્મબંધુ કહેવાનો અધીકાર અમે તમેને આપવાને તીરસ્કાર સાથે ના કહીએ છીએ, કારણ કે અમારો ધર્મ “સિરાતલ મુસ્તકીમ” યાને સત્ય રરતો અને ક્યાં તમારું ઇમામ પ્રત્યેના અભાવનું વલણ? ક્યાં અમારી ઇમામની જેતી ઉપર કુરખાન થવાની લાગણી અને ક્યાં તમારી ઇમામની જેતીને મીટાવવાની લાગણી? ક્યાં કમ્પર અને ક્યાં ઇખ્તે મુલજીમ? ક્યાં હુરું ને ક્યાં શીમર? ક્યાં અસરાશીલ ને ક્યાં અજીજલ? ક્યાં નાર (જહન્નમ) અને ક્યાં નુર? ક્યાં ખાર (કાંટાઓ) ક્યાં ગુલશન? ક્યાં જન્નત અને ક્યાં જહન્નમ? તેઓમાં જેટલો ફરક હોય, તેટલો તમારામાં અને અમારામાં ફરક છે, તેથી અમે તમેને ધર્મબંધુ તરીકે સ્વીકારવાની સાફ ના પાડીએ છીએ. છતાં અમે તમેને એક આદમ પુત્ર તરીકે આદમબંધુ સ્વીકારવા આનંદ સહીત ખુશી છીએ.

મારા મિત્રો! તમે અમારી માનસીક દશાના પારેખ બની તમારું કહાપણ કલ્પનાના ઘોડાને હસદના મેદાનમાં દોડાવી, અમને ગુલામીના બંધનમાંથી છોડાવાનો હોંસલો ધરાવો છો, એ વાંચી અમને તમારા પર ખડખડ હસવું આવે છે, તે એટલા માટે કે જેઓ પૈસા આપી મનુષ્યને વેચાણ લે છે, તેજ ગુલામીનો પેશો ગણાય છે, પણ જેઓ તે નામદારના તા કયામત સુધી એક બાળક તરીકે તેના શરણમાં જાય છે, અને તેઓને અપણુ કરાય છે, તેને પણ એછી કીમતે બક્ષીશ કરી દેવામાં આવે છે, છતાં તમે જૂતકાળના ગુલામીના સ્વપ્નામાં સંડોવાયાજ કરો છો. અને તેના તમેને લાંઠર લણકારાજ આલ્યા કરે છે. તેથી તમારી હાલત ઉપર હસવા સાથે અફસોસ છુટે છે.

[ન્યમ ૧૦ પાતુ ૬૫ ના જવાબમાં અમારે દીલગીરી સાથે રજાઈ કરવાની ફરજ પડે છે કે, જે કોઈ પોતાની મીલકત કે જેનો વાલી વારસ નથી હોતો તેઓજ તેવું વીલ કરે છે, અને જેઓને દુરના સગા ઉપર વિશ્વાસ નથી હોતાં, તેવાઓજ તેવા વીલ કરી જાય છે અને તેવા વિલો વકીલ મારફતે અને પંચ મારફતે કરી પોતાની સહી સશુદ્ધીથી કરે છે.

મનુષ્યની અંતઃકળની હાલતમાં તેના સંગાઠ્ઠાલા સિવાય ખીજાઓ કોઈ હાજર હોતા નથી. છતાં જો તેઓ હાજર હોય પણ તોપણ તેની ખેશુધીમાં થતાં તેવાં વીલો વકીલ ને પંચો તેમાં સામન કરે, તે કાયદા વીરધનું ગણાય, તે ધારાશાસ્ત્રીઓ સારી રીતે સમજે છે. તેથી તેવા વીલોમાં ધારાશાસ્ત્રી સંમતી આપી કાયદાની ચુંગાલમાં આવેજ નહીં. તેથીજ અમે હાંમત સહીત કહીએ છીએ કે, તમારું ધુષ્ટતાભરેલું લખાણ હળાહળ જુઠાણાથી ભરેલું છે. જેઓ વીલ કરે છે, તેઓ પોતાના સંગાઠ્ઠાલા ને લાગતાવળતાને અમુક રકમ આપીને તેઓને સંતોષીને વીલ કરે છે. પણ મહંમના જે સંગાઠ્ઠાલા મહંમને સંતોષકારક નથી લાગતાં તેઓનેજ ખાકાત રાખે છે અને તેવા વીલો ફક્ત ઇસમાઇલી જનતામાં થાય છે તેમજ નથી પણ ઇસ્નાઅશરી જનતા અને ખીજા દરેક કોમે લાખોની ચેરીટોના વીલો કરી ધર્માદા ખાતર આપે છે અને તેવાં વીલો કાયદાની નજરમાં વાજબી હોવાનું સ્વીકારાય છે. જો કે હરામ ખાનારાઓ તેવા વીલથી નારાજ થઈ, અમાનુષી પગલાં ભરે છે, છતાં કાયદો તેને મદદ આપતો નથી અને જે કોમે જે ધર્માદામાં જે ત્રસ્ટીઓ હસ્તક અથવા વ્યક્તી હસ્તક પોતાની મુશ્કેલી મીલકત સુખન કરે છે, તેનો કાયદેસરનો હકદાર તેજ દરે છે અને તેને પોતાના કબજામાં લેવા તેવી વ્યક્તી કે ત્રસ્ટીઓ બહાર પડે તેમાં ખોટું શું હોઈ શકે? અમે જાણીએ છીએ ત્યાં સુધી ધણા પીતાઓએ પોતાની બહોળી આલ ઓલાદ છતાં લાખો રૂપિયાની રકમો ધર્માદા ફંડમાં ઉદાર દીલે આપી છે. તેથી શું ધર્મના કાર્યવાહકો જુલમી માની શકાય? હા! તમારા જેવા કાયદાને શરણે જતા હડ્ડન થયા હોય, અને તેથી તમે આવા રિવાજને જુલમી માનતા હો, તેથી જતજનોમાં તેવો રિવાજ જુલમી સાબિત થતો નથી. તમે શું એમ સમજે છે કે અમારા બધેલા કાયદાઓથી સરકાર પણ દોરગાંધ તેને સંમતી આપી શકે? કદી નહીં. કાયદા વિરૂધ્ધતા કોઈપણ નિયમ અમલમાં મુકવાને કોઈથી રાષ્ટ્ર કે પ્રજા કે વ્યક્તી હિમત કરી શકેજ નહીં. તો પછી અમારા નિયમો તો ગેરકાયદેસરના છે, તેને અમલમાં મુકવામાં આવે છે, એમ તમે કહીને સરકારને બન્યાથી ગણવા અને અમેને અજ્ઞાન ગણાવવાની હીમતી કરો છો, એમ નથી દરવું?

મારા બહાલા મીત્ર! નિયમ ૧૨૯ પાનું ૪૫ તેના જવાબમાં જણવું બસ થશે કે જે કોઈ ઇસમાઇલી મઝહબમાંથી આ બહેવારીક, ધાર્મિક તેમ સામાજિક સંબંધે સદાને મટે છુટો કે

વીખુટા પડ્યા હોય તેઓ ઇચ્છાપૂર્વક સમજી સોંચીને અમારાથી છૂટા પડેલા છે. તેઓને અમારી ધર્મદ્રીષ્ટિ અથવા સમાજથી વિરુદ્ધની પોતાને મનઃમતી ક્રિયાઓ અને રાજી પસંદ આવવાથી અમારેથી કીનારાકરથી કરી છે, અને અમારેથી સગપણનો રીસ્તો સદાને માટે તજી દેવામાં મગરૂરી માની છે. તેવાઓને અમારી મરણ વખતની ધાર્મિક ક્રિયામાં અથવા બહેવારીક લક્ષ્યાંકના ઓચ્છરમાં નેત્રવું, તેજ અમારી બેવકુરીનું પગલું માની શકાય, અને તે માટે એવી અર્ધદગ્ધ વ્યક્તિઓ પોતાને હીણપત બરેલું પગલું નહીં ભરે, એ સારૂ અમારી ધારાપોથીમાં આ કાયદો આમેજ કરવામાં આવ્યો છે. જો તેઓ અમારી સાથે પ્રેમભરી રીતે અમારા સમાજને અને ધર્મને વધારી લેનારા હોય તો તેઓ હરગીજ અમારેથી છૂટા પડવાનું ઉછાછળું પગલું ભરતેજ નહીં. પણ તેઓનો અમારા ધર્મ પ્રત્યેનો અભાવ અને અમારા પ્રત્યેનો અભાવ એવું કૃત્ય સાખીત કરી આપે છે. તો પછી અમારાપણું તજી તેઓને અમારા સ્નેહીઓ ગણવાનું મૂર્ખપણું હાસિલ કરતાં અટકાવવા માટે આવો કાનુન અમારી ઇસ્માઇલી જનતાએ પોતાના સ્વમાન અરથે ધારાપોથીમાં આમેજ કર્યો હોય, તો તેમાં ખોટું શું હેમ શકે? તે અમે સમજી શકતા નથી.

મીત્ર! અમારા સ્વમાનને હાની પહોંચાડનારાઓને તેના કૃત્યની સજા આપવા માટે અમેજે ઉપરનો કાનુન ઘડ્યો હોય તો તેજ અમારૂં ડહાપણ બરેલું પગલું કોઇપણ વીદાન માની શકશે, છતાં તમારી કમળાવાળી આંખ તે કાનુન યોગ્ય નથી એવું ધારવાને પ્રેમય તો અમે તમારા માટે શું વિચાર બધીએ? તે કલ્પવું અમારી શક્તિની બહાર છે.

મીત્ર! નિયમ ૧૭૧ પાનું ૪૬ નો જવાબ ઉપરનોજ છે, પણ તેમાં શારાના શબ્દો એટલાજ ઉમેરવા બસ થશે કે મૈયતના વેલી વારસો અશક્ત ૧ તો અને કાઉન્સિલને તેવા ખરચ કરનારાની હાલત ઉપર વિચાર કરતાં પશ્ચાત્ત અજાણે તો અમારી ઇમામી સરકારે ઉદાર દીને પોતાની ઇંથી ખરચ આપવાની ખુશી બતાવી છે, તે જોઇ અમે અનંત બંને છીએ.

૫ ૧૩૩ પાનું ૪૭ તો નિયમ પણ અમારી પ્રતીજ્ઞાને માટેજ ઘડવામાં તે તેનો જવાબ પણ ઉપર વીગતવાર આપવામાં આવ્યો છે તેની માને આપવી અમે યોગ્ય ધારતા નથી.

હે ભાઈ! નિયમ ૧૪૫ ને પાનું ૫૦ માં જે કાનુન ધડવામાં આવ્યો છે, તે એટલો બહેળો વિચાર કરીને ધડવામાં આવ્યો છે કે અર્થહીન બેઠકીઓ છુટા પડેલાના ભોગ ન થઈ પડે અને સામાજિક અંધારણને હાની ન પહોંચે. તેમજ તેઓ ખોટાં વાતાવરણથી દોરવામાં આમારી ઇસ્માઇલી જનતામાં સડો ન ધુસાડે તેના માટે વાજબી ધડવામાં આવ્યો છે અને તેવા કાનુનો દરેક રાષ્ટ્રની મૂળ અને સામાજિક યાતોની કાયદાપોથીમાં આમેજ થએલા તમે જોશો તો મૂળી આવશે. પણ તમારે તેવું સમજવાની પુરસદ ક્યાં છે? તમારે તો જગતની નજરમાં ઇસ્માઇલી કાયદાઓ તમારા હકાપણ અનુસાર નથી, તેજ અતાવવાનાં ફાંદામાં રાત દિવસ બેસીત કરવાં છે, એટલે આંધળા આગળ આરસી જેવી તમારી સ્થિતિ સાંકે દેખાઈ આવે છે.

એ માનુષી મંત્ર જપનારા મીત્રો! તમે આટલા વરસ ઇસ્માઇલી જનતાની સાથે રહ્યા છતાં તમેને એ પણ જ્ઞાન નથી કે ઇસ્માઇલીઓ આમારા આકાને મજહરે ઝાતે ખુદા એજ લોકો માને છે કે જેઓ મારફતને દરજ્જે પહોંચ્યા હોય. ઇમામ એ લોકો માને છે કે જેઓ હકીકતને દરજ્જે પહોંચ્યા હોય. અને પીર એ માને છે કે જેઓ શરીયત અને તરીકતને રસ્તે સડસડાટ મગન કરતા હોય. ઇસ્માઇલી જનતાની અંદર આવા ત્રણે માન્યતાના જે જે દરતી ધરાવે છે. કોઈ આમારા મોક્ષાને મજહરે ઝાતે ખુદા સમજે છે, તેમજ ધણા મેમ્બરો તેઓ નામદારને જમાનાના હાદીયુઝ મેહેદી ખલિફતુ-ર-હમાન સમજે છે. તેમ કોઈ પીરો મુશ્શીફ સમજે છે. આ ત્રણે માન્યતાવાળા રાત દિવસ હળી મળીને રહે છે. પણ આ ત્રણે લોકોથી બાજ આવનારાઓજ આમારા સમાજથી છુટા પડ્યા છે, તેથી અમે તેઓને આમારા ખેરખાહ અથવા આમારી સાથે લાગણીવાળા હોવાનો સાફ ઇનકાર કરીએ છીએ. જે તેઓ ઇમામ કે પીરની પણ શ્રદ્ધા રાખતા હોય તો આમારાથી તેઓ હરગીજ છુટા પડતે નહીં. શું તમે એમ માનો છો કે કયામતને દિવસે ન્યાય વખતે સગાબહાઓ તમારી હીમાયત કરશે?

“તમેને તમારા સગાબહાઓ અને તમારા છોકરાં કયામતને દિવસે ફાયદો કરશે નહિ.” (કુરઆન કરીમ ૬૦-૩) “માણસો માટે સ્ત્રીઓ, અને છોકરા અને બચ્ચાખંધ બેચું કરેલું સોનું અને રૂપું, અને સારા ચિન્હવળા ઘોડા અને ઢોર, અને ખેતી એ સઘળા તરફની લાગણીનો પ્યાર શોખીત કરવામાં આવ્યો છે. (આનંદકારી લાગે છે) આ સર્વ દુનીયાની ઝીંદગીની સામગ્રી છે, પણ પાછા જવાને ઉત્તમ જગ્યા ખુદા પાસે

કરીશ ૩-૧૪) “ખરેખર જોએ કાફર થયા છે, તેઓની ઉપરથી તેમની મિલકત તેમજ તેમનાં ઊંઠાં છેવાં ખુદાની સિદ્ધાનો કંઈ બાક ફર કરશે નહિ, અને તેઓ આગનું બળતણ છે” (કુરઆન કરીમ ૩-૧૨)

આ ધલાહી આગા લક્ષમાં રાખી સંબંધ રાખવો કે કેમ તેના ન્યાય તમે પોતેજ કરી દ્યો, એવી અમારી અરજ છે. વળી જ્યારે સાંસારિક રીતે કુદરતે સંબંધે જોડ્યો છતાં પણ અમારો સંબંધ તેઓને ગેર મીસાલ લાગ્યો, તો પછી અમેને તેઓ માટે કેટલું માન હોય શકે તેનો ઇન્સાફ સમજદારોને સોંપીએ છીએ. શું તમે એમ માનો છો કે અમારી મૈયતમાં અમારા મીત્રમંડળ, સંબંધી, મુગલ, સહમાન, કે હાંદુ, કે પારસી નથી આવતા? તેમ અમે તેઓને ત્યાં દિલસોઝી માટે નથી જતાં?

અમે વેપારી પ્રજા હોઈને અમારો સંબંધ ઘણી જમાતોથી અને ઘણી કામોથી હસ્તી ધરાવે છે તેથી અમે અને તેઓ અમારા સારામાઠા વખતે તેઓ હાજર થાય છે. તેમ અમે પણ હાજર થઈએ છીએ. મનુષ્યપણું શું છે? તે તમારા કરતાં અમે વીશિષ્ટ જાણીએ છીએ. તમે જો મઝહરે જાતે ખુદા કહેવા માટેજ નિકળી ગયા હો ને હમામ માનતા હો, અથવા પીર માનતા હો, તો પણ અમારા કામી બંધુ તરીકે તમારી સાથે વ્યવહાર રાખવાને માટે આચકા ખાત્રએજ નહીં, તેમ તમે અમારેથી છુટા પડતેજ નહીં.

મિત્ર! તેઓ અમારાથી છુટા પડ્યા તે આર્થિક ઉન્નતીને માટેજ છુટા પડેલા છે અને તેઓની આર્થિક ઉન્નતી કેટલી હદે પડેગયેલી છે, તેનો તોલ કરવાને અમે તમોને સોંપીએ છીએ. તેઓ જો અમારા મૈયતમાં આવે, તો અમારા આકાએ નામદારને એક પાછની પણ આર્થિક નુકસાની હોય શકેજ નહીં પણ અમારા રીવાજની માફક તે વખત અનુકરણ કરતા ઉલટા આર્થિક લાભ થવા સંજવ છે. છતાં અમે એવા લાભને તુચ્છકાર સાથે ન સ્વીકારવામાં પગરૂની માનીએ છીએ, છતાં તમે ચોર ફાટવાળને ડંડે, તેને ઉઘે અર્થ કરવા કયા મહેતાજીએ શીખવ્યું છે? તે અમે સમજી શકતા નથી.

વિદ્વાતાના ફાંકો ધરાવતા મિત્ર! ‘સુલેકનો લંગ થવા માટે’ શબ્દ એટલા માટે ઉપરવામાં આવ્યો છે કે, તે મૈયતનો સગાઓ કબરસ્તાનમાં આવી, તલકીન અને ગેર હમામોના નામોની ગેર કીયા કરાવવાને માટે પોતાના બલતવગતાઓને ઉશ્કેરવા પ્રેરાય નહીં, તે માટે ઉપરનો કાવઠો અસ્તીત્વ ખગવે છે. અને કે તેની બાબતો અનુભવસીદ્ધ થયેલી છે અને હાજરમાંથી 1 અલબી લીધા બાદ આ કાવઠો હસ્તીમાં આવવા પામ્યો છે.

કારણ કે આપસમાં ધાર્મિક મતભેદથી એક બીજાની લાગણીને આઘાત ન થાય તેવા હેતુ માટે આ કાયદો આમેજ કરવામાં આવ્યો છે. તેથી એમ નથી હરતું કે મહુબપણું બાબુમાં રાખીને આ કાયદો હસ્તીમાં આવેલો છે. જો તમારી આંખે તેમ દેખાતું હોય, તો પછી તેમાં અમો કસુરવાર નથી, પણ તે તમારી દ્રષ્ટીનીજ કસુર હોઈ શકે.

પાનું ૯ નિયમ ૨૮ ની મારફત અમારાથી છુટા થઇ ગયેલાઓની ધારા-પોથીમાં પણ કાયદો હસ્તી ધરાવે છે. તેની સાખીતી ઇ. સ. ૧૯૦૮ માં ઇસ્તાઅશરી દેખાના કેટલાક મેમ્બરો બહાઈ હોલમાં સંવાદ કરવા જતાં અમલમાં આવ્યો હતો. કેટલાક ઇસ્તાઅશરી મેમ્બરોએ ઇસ્તાઅશરી મેમ્બરોના લીસ્ટમાંથી બહાઈઝમના ધર્મ સીદ્ધાંતના અવધી અને પોતાની જમાતમાં તેવો સડો નહીં ધૂસે માટે (સાત કે આઠ શખ્તને) રદ પાતલ કરવામાં આવ્યા હતા, એટલુંજ નહીં પણ તેઓથી સદાને માટે બોલવું ચાલવું સુધાં બંધ કરવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે તે એક એવું પગલું હતું કે જે બાર માસ સુધી બહાઈઝમના સીદ્ધાંતને પ્રોપેગાન્ડા ઇસ્તાઅશરી જનતામાં ચાલુ રહેતે, તો અમો માનીએ માનીએ છીએ કે અર્ધો અરધ ઇસ્તાઅશરીઓ બહાઈઝમ સ્વીકારી લેતે. તેના માટે જમાતના અગ્રેસરોએ તાત્કાળિક પગલાં લઇ તેઓને જમાતની જગત માટે છૂટા પાડ્યા હતા. જો તેઓએ અમાનુષીક પગલું ભર્યું, એમ તમો કહેવ માંગતા હો, તો પછી તમો અમોને પણ કહેવાને માટે તત્પર થાઓ, જે ખતરા જોગ છે. છતાં તમો જ્યારે જમાતના કાનુનો શું હોય છે? અને શા માટે હોય છે? તેનું જ્ઞાન સુધાં ધરાવતા ન હો, તો તમારા માટે અમોને તમારા હાલ ઉપર દયા આપ્યા સીવાય બીજું શું હોઈ શકે? પછી જો તમે તમારા હાલ ઉપર દયા આપ્યા સીવાય બીજું શું કરી શકો છો?

હે શ્રીરાહરે મન! તમો કાકેન્સીય કે જે એક ન્યાયખાતું છે, તેને અમોને કે અમારા નામદારને સ્થાય તેવી ઉપમા આપો, તેથી અમે ચાલવજીમાં આવી, અમારા આકાએ નામદારથી અણુરીધાસુ માત્ર પણ આજ્ઞા રાખતા હો, તો તેમાં તમે ખરેખર ઠગાઓ જમાતી કાનુનો અને ધાર્મિક રિવાજોનું પુર્ણ રીતે અવગણન અમોએ અમારા આકાએ નામદારની અમારી માર્ગદર્શિતા પ્રેમ કરી છે, તેમાં તમારો પસંદગી કાલપણી રીતે કારમત થાય, કે

શેતાની વસવસો જેમ કારગત નથી થતો, તેવી રીતે અમોને કારગત થઈ શકે નહીં. જેમ શેતાન અર્ધદંડ્ય પ્રમાણવાળાઓમાં ફાવી જાય છે, તેમ તમે અર્ધદંડ્ય ઇસ્માઇલીઓમાં ફાવી જાઓ, એ બનવા જોગ છે. તેથી અમોને તેઓના હાલ ઉપર દયા આવે છે, અને તેના માટે અમો ખુદાવંદે કરીમની દરગાહમાં અમારી રોજીંદી બંદગી વખતે દુવા ચાહીશું, કે યા ખુદા! તું અમોને શેતાનતા વસવસાથી બચાવ-પનસાનતા વસવસાથી બચાવ, અને તેઓના વસવસાથી બચાવ કે જેને આલે નખી ઝોલાદે અલીની ઝોળખાણુ નથી, તું તેઓથી બચાવકે જેઓ ફાનખી ઝોલાદના હકકતા દુશ્મનો હોય.

‘ગાલિબ!’ નહીંમે હાસ્તસે આતી હય મુઝે હાસ્ત,
મશાગુલે હક હું બંદગીએ બુ તુરાબ મે.

તમારી માગણીની મૂર્ખતા !

(૧) અમોને અને અમારા બાપદાદાઓને અમારા પીરાએ હિન્દુ સીસ્ટમ માફક જેમકે રામચંદ્ર, ને કૃષ્ણચંદ્રમાં ખુદાઇ જોત હતી. જે ત્રેતા યુગ અને દુવાપરમાં થઇ ગયેલની માન્યતા અમારી રંગેરંગમાં પ્રસરી રહી હતી. તે આજે કળીયુગમાં દજરત અલી અલેહીસ્સલામમાં પૂણું રીતે પ્રસરી રહેલી છે. કૃષ્ણચંદ્ર અને રામચંદ્ર પર તેમની કારકોદર્શમાં ઘણાં કલંકો તેઓના દુશ્મનો અને માનનારાઓની સમજથી મુકાએકા છે. પણ અમારા માથા હઝરત અલી અલેહીસ્સલામ જે પહેલાં પ્રમામ છે, તેઓ નિષ્કલંકી પણે પ્રગટ થયા છે,

નિષ્કલંક એટલે કલંક રહીત (માસુમ) પત્રીત તેવી તઆલીમ અમારા પીરાએ આપી અમોને ઇસ્લામથી મુશર્ફ કર્યા તેથી અમો આજે સાચા ઇસલામાત તરફ ખુદાઇ જોતીની પ્રાર્થના કરીએ છીએ, નહીં કે જીસમની ! પછી અમોને અટકાવવાનું કારણ શું હોઇ શકે ? શું તમે અમોને રશીદના વચનલોપી બનાવવા મંગિા છો ?

૨) શું તમે અમોને કુરઆનની વીરૂધ્ધ ચલાવવાની બાજુ શું કુરઆનમાં હયાદતખાનાની તસ્વીર આપવામાં આવી માફક અમો ઇબાદતખાનું બનાવીએ ને બંદગીએ કરીએ તોજી ગી મકબુલ થાય ?

હિબ: તમે તો ‘મસજીદ’ અને ‘તમાજ’ શબ્દ લઇને દોડ્યા અને અમારું જમાનખાનું નથી મમતું, જરા માયું કેકાણે રાખી,

આ શબ્દોની 'ઈદ્રજળ'માં ન ફસાતાં ઇસ્લામના મુઠ રહસ્ત્રને તમે ભક્ષમાં રાખો, તેમ આવી ગંધણી કરવા તમે કદી પણ બહાર પડતે નહિ મસજીદ બાંધી, બંદગી કરતી વેળાએ પોપટની જેમ પ્રાર્થના વિધીઓ લોકો પઠી જાએ છે, તેનાં મોઢમાં તમે અંજમલા જણાવો છો. અજકાલ લોકો ઇસ્લામના મુળ રહસ્ત્રને સમજવા લાગ્યા છે, અને મૌલાના શરૂ કર્યું છે

અગર ન રૂએ દિન અંદર બરાબરત દારમ,
મન ઇ નમાઝ હિસાબે નમાઝ ન શુમારમ.
ઝ ઇશકે રૂએ તો, મન રૂ બ કિબ્લે આવાંદમ,
વગર ન મન ઝ નમાઝો કિબ્લે બેઝારમ.

ભાવાર્થ:-જો મહારા અંતઃકરણમાં તારા મુખની બેઠાબેઠ મહારૂ મુખ નમાઝ લખતી વેળાએ ન રાખું તો હું એ નમાઝને નમાજના હિસાબમાં ગણતો નથી.

મહે તારા ઇશકમાં મહારૂ મુખ 'કિબ્લા' લણી કીધું છે, અન્ય થા હું તો વગર પ્રેમ અને દીદારની નમાઝ અને ખાયા બેઝાર છું.

તેમ આ હેતુ સાધવા તથા મુળ રહસ્ત્ર સમજવા પોતાની બાપામાં બંદગી કરવાની ઉંચે ગીતા માનવા લાગ્યા છે. અધિકતશાહે પોતાના યુરોપના પ્રવાસ દરમ્યાન મુંબઈથી જતાં જુમા મસજીદમાં દારસી બાપામાં બંદગી પઠી હતી. તુર્કીએ પણ એક કમીશન નીમી ઉત્તમાએને બંદગીનાં નિયમ (Principles) નક્કી કરવા કહ્યું હતું, તેઓએ તર્કી બાપામાં સંગીત સહિત બંદગી અને મસજીદના બાંધકામમાં પણ ફેરફાર કરવાની બલામણ કરી ઇસ્લામના દાવેદાર બાપ! તમારી નજરમાં અમારૂં જમાતવાનું ખૂએ ઇ જરા આ બજુએ તો જૂઓ!!

(૩) શુ તમે અમોને ઇસ્લામી તઆલીમની જે સલાહ આપો તેમાં કબા શી કાના ઇસ્લામીઓની તઆલીમ લેવાની તમારી બજ શું ઇસ્લામશરી તઆલીમની તમારી ઈચ્છા છે?

"જેર કહ્લીફ"ની તઆલીમ, નેયરીની તઆલીમ, કદીયા લીમ, સુરી લોકોની તઆલીમ કે ઇસ્લામમાં જુદા જુદા શી બીજાથી જુદા જુદા રિવાજો અને અફઘાઓ ધરાવે છે, તેમાંથી તમેએ પસંદ કરી છે? તે તમેએ જણાવવાની તરફી લીધી

તમારી શીખામણુ કહી શકાય. 'અકલે કુલને' 'અકલે જુજ' શીખા-
મણુ દેવા નીકળે એ કેટલું આશ્ચર્યજનું ?

(૪) તમારી ચોખી મિઠાણીથી તો અમોને સારૂ માલુમ પડે છે કે, અમારા
આકાંક્ષા નામદારને અમો મરજીયાત જે કાંઈ આપીએ છીએ, તે અટકાવી
અમારો ધર્મીક રીસ્તો સદાને માટે તોડવાની એક મહા પ્રપંચી અલસાણ
છે. તેનું કારણ એટલુંજ કે ઇમામોની જહોજલાલી નહીં સાપી શકનારાઓના
લીસ્ટમાં તમારૂં નામ ઉમેરાય એવી તમારી ઇચ્છા છે.

ઝાલેકલ્લહી યે ખરશે રહ્લાહે એખાદેહુ દલઝોના આમનુ
વ અમલુ રસાલેહાતે. કુલ લા અસઅલોકુમ અલયહે અજરન
ઇલ્લલ મવદતા ફિલ ફરબા વ મન ચકતરિફ હુસનતન નહીં લહુ
ફીહા હુસનન, ઇન્નલ્લાહા ગફુરન શકુર.

ભાવાર્થ:-આ તેજ છે કે જેની ખુશ ખબર ખુદ પોતાના ખંદાઓને
આપે છે કે, જેઓએ ઇમાન આપ્યું છે, અને સારાં કામ કર્યાં છે; કહે કે
હું તમારી પાસે સદેશો પહોંચાડવા માટે મદારાં સગાં બહાણાઓ
પ્રત્યે તમારા પ્રેમ સિવાય બીજા કંઈ બદલો માંગતો નથી, અને જે
કાંઈ સારૂ કામ કરાય છે, તેને માટે અમે તે કામમાં સારો બદલો વધારીશું.
પરંપર ખુદા મરી આપનાર અને આભારીઓને બદલો આપનાર છે
સુરતુ શુરા-૩૩).

ભાઈ ઇસ્લામનો દાવો કરનાર! ખુદાનો સદેશો પહોંચાડવા માટે
કરત રસુલે કરીમ (સ. અ. વ.)ને અદ્વાહ તઆલા કહે છે કે લોકોને
'કે કે "હું તમોને રાહે રાસ્ત દેખાડવા માટે મદારી આલ માટે પ્રેમ
મવા સિવાય બીજા કાંઈ બદલો માંગતો નથી." જલ્લા તમો આલે રસુલ
પ્રેમથી અવલાદે અલીના પ્રેમથી અમોને વિમુખ કરવા નથી શકતા? પ્રેમથી
ચીજ અમો અર્પણ કરીએ, તો તેથી રોકવામાં તમારો હેતુ શો છે, ન
પરથી સાફ જણાય આવે છે. વળી તેમનો તો ખુદા તરફથી નિર્ણિત
ર છે. તે તમોને ખાઇ જવો છે વધુ લંબાણુ ન કરતા હું તમારા જેવા માયના
માટે એક કુલ્લક પ્રેમની કસોટી કરવા તમોને સુચના કરું છું, જેના અમલ
આપો ખુદી જઈ જણી શકશો કે કેટલી વીસે સો થાય! તમારી
જતાં સર અવસરે દર દાગીના કે કપડા લતા કે બેટ સોગાદ
માનસોને ન આપવાનો અખતરો તો જરા અજમાવી જુઓ!
મની થઈ રહેશે ખરી કસોટી અને તમો એવો બોધ
કર્યા છે, તેવા બોધ કરેથી એ બેટ તમો ન સ્વિકાર,

તો હું પણ જાણું ખરો કે, તમારા જેવા અક્ષયના ખાંખોનો આ જૂમી ઉપર હજી ટેટા નથી.

(૫) તમારી ઇચ્છાથી સાબીત થાય છે કે, અમારી કાઉન્સીલો ખંધ કરી અમોને પરાગંદા કરવા અને જોડાકીઓની દયા ઉપર પાછા લાગી નાખવાની એક શેતાની યાજી છે, કારણ કે જે જમાતનો મહાન લીડર હોય, સર્વજ્ઞ હોય, તેને છોડી અમો અદ્યપણુધીવાળાઓની ચુંટણીથી થએલા અમારા લીડરો પસંદજા કેમ કરીએ? જો કે તમો સત્તાની રૂએ કહેવા નિકળ્યા છો કે, અમારો વહીવટ કરવાનો તમોને કંઈ અધિકાર નથી.

જેમ કે અણુ જહીલે હઝરત મહમદ (સ. અ. વ.)ને કહ્યું કે તમને અમોને બોધ આપવાનો અધિકાર નથી. તમો આઘાઘીન સેવક બનવાને એક તરફ કયુમ થયા છો, ત્યારે બીજી તરફ આઘા કરવાને પ્રેરાયા છો. એતો એમ બને છે કે રહ્યત સરકારને પ્રજાપતી ગણી બીજી તરફ તેને એક પ્રજાનો સેવક માનવા નિકળવાની પએરની ગણી શકાય. તમારા આઘા મકરઆજ દયનોથી શું તમો એમ માનો છો કે, અમારા આઘા! અને અમારા ઇમામ તમારી ફરેબી જાનમાં ફસાઇ પોતાનું સવસ્વ અધિકારપણું કે જે ખુદાવંદે ક'ામના, હુકમની માફક, અમારા પેગમ્બર, હઝરત મહમદ (સ. અ. વ.) મારફતે “ગદીરે ખુમમાં” કીયા સહીત જાહેર કયું, તે વારસાનો હક તા કયામનને છીનવી લેવા નમો શકિતમાન બનશો એવા ઘેઘછા ભરેલાં પગલાં માટે અમો તમારી દયા આવે છે.

ખાતિલ સે દખતેવાલે, અય આસમાં નહીં હમ;

સૌ ખાર કર ચુકા હય, તુ ઇમ્તીહાં હમારા.

